

Univerzita Palackého v Olomouci
Katedra psychologie Filozofické fakulty

OSOBNOST A KARIÉROVÁ ORIENTACE POLITIKŮ V ČESKÉ REPUBLICĚ

**SE ZAMĚŘENÍM NA POSLANCE A SENÁTORY PARLAMENTU
ČR**

PERSONALITY AND CAREER ORIENTATION OF POLITICIANS IN THE CZECH
REPUBLIC, FOCUSING ON SENATORS AND MEMBERS OF PARLIAMENT OF THE
CZECH REPUBLIC

Magisterská diplomová práce

Autor: Alžběta Baroňová
Vedoucí práce: PhDr. Soňa Lemrová, Ph.D

Olomouc
2012

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem magisterskou diplomovou práci na téma: „Osobnost a kariérová orientace politiků v České republice, se zaměřením na poslance a senátory Parlamentu České republiky“ vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucí diplomové práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

„Ochrana informací v souladu s ustanovením § 47b zákona o vysokých školách, autorským zákonem a směrnicí rektora k Zadání tématu, odevzdávání a evidence údajů o bakalářské, diplomové, disertační práci a rigorózní práci a způsob jejich zveřejnění.

Student odpovídá za to, že veřejná část závěrečné práce je koncipována a strukturována tak, aby podávala úplné informace o cílech závěrečné práce a dosažených výsledcích.

Student nebude zveřejňovat v elektronické verzi závěrečné práce plné znění standardizovaných psychodiagnostických metod chráněných autorským zákonem (záznamový arch, test/dotazník, manuál). Plné znění psychodiagnostických metod může být pouze přílohou tištěné verze závěrečné práce. Zveřejnění je možné pouze po dohodě s autorem nebo vydavatelem.“

V Hluku dne 24. března 2012

Podpis:

OBSAH

ÚVOD.....	5
1 POLITICKÝ SYSTÉM	6
1.1. Vymezení pojmu	6
1.2. Politické strany	6
1.2.1. Liberalismus jako politická idea	7
1.2.2. Konservatismus jako politická idea	7
1.2.3. Socialismus jako politická idea.....	7
1.2.4. Politické strany v České republice	8
1.3. Ústavní orgány České republiky	8
1.3.1. Prezident.....	9
1.3.2. Vláda	9
1.3.3. Parlament	10
1.3.4. Ústavní soud.....	11
2 POLITICKÁ MOC A VŮDCOVSTVÍ	12
2.1. Politická moc.....	12
2.2. Vůdcovství	12
2.3. Styly vedení lidí	13
3 OSOBNOST.....	14
3.1. Vymezení pojmu	14
3.2. Dimenze osobnosti	14
3.2.1. Výkonové charakteristiky	14
3.2.2. Motivační dimenze.....	15
3.2.3. Profilující vlastnosti osobnosti.....	16
4 POLITICKÁ OSOBNOST	17
4.1. Vymezení pojmu	17
4.2. Politik jako předmět zájmu psychologie	17
4.3. Výzkum osobnosti politiků	18
4.4. Osobnostní kvality politiků	21
4.5. Mediální obraz politika	22
4.6. Typy politiků	23
4.7. Osobnost vůdce	25
5 KARIÉRA	28
5.1. Vymezení pojmu a dělení kariéry	28
5.2. Volba povolání	28
5.3. Kariérové typy.....	29
5.4. Kariérové kotvy.....	29
5.5. Kariéra politika.....	32
5.5.1. Motivy vstupu do politiky.....	33

5.5.2. Kariérové kotvy politiků	34
6 POSTOJE SPOLEČNOSTI K POLITIKŮM A POLITICE	35
7 VÝZKUMNÁ ČÁST	37
7.1 Přehled hlavních teoretických východisek a cílů	37
7.2 Aplikovaná metodika	38
7.2.1. Dotazník kariérových kotev	39
7.2.2. Freiburský osobnostní dotazník	41
7.2.3. Použité statistické metody	43
7.3 Popis zkoumaného souboru	43
7.4 Výsledky práce	45
7.4.1. Výsledky dotazníku Kariérové kotvy	45
7.4.2. Výsledky Freiburského osobnostního dotazníku ..	49
7.5. K platnosti hypotézy	56
8 DISKUSE	57
ZÁVĚR	63
SOUHRN	65
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ A LITERATURY	69
SEZNAM TABULEK	
SEZNAM GRAFŮ	
PŘÍLOHY DIPLOMOVÉ PRÁCE	

ÚVOD

Politologie i politika samotná jsou oblasti, které nás provázejí odnepaměti, a i když to na první pohled nemusí být zřejmé, jsou součástí celého života každého člověka.

Vždyť každý člověk žije ve státě, ve kterém funguje jistá hierarchie, na jejímž vrcholu jsou určité státní orgány.

A právě tyto orgány, resp. lidé, kteří je tvoří, politikové, určují na základě svých pravomocí pravidla, jejichž prostřednictvím je udržován chod celé společnosti, a která jsou pro občany státu závazná.

Politikové jsou tedy lidé, kteří mají moc ovlivňovat náš život, někdy zcela zřetelně, jindy třeba jen v detailech, a proto jsou oni sami, jejich názory i činy často velmi diskutovány a rozebírány.

V rámci vnímání politiků občany nalezneme značně ambivalentní přístup, kdy jsou na jedné straně politici bráni jako významní lidé, kteří se starají o pořádek a udržení řádu ve státě, častěji jsou však vnímáni jako lidé, kteří šli do politiky jen kvůli svým vlastním cílům. Zastánci této myšlenky bývají často názoru, že do politiky vstupují pouze lidé, kteří jsou už od přírody špatní až vypočítaví a politice se věnují ne z důvodu služby, ale kvůli získání majetku a moci.

Tento ambivalentní přístup a podobné předsudky mne velmi zaujaly, a proto jsem se rozhodla ve své práci zjistit, jaká je skutečnost.

Ve svém výzkumu jsem se proto zaměřila na zjišťování osobnostních dimenzí poslanců a senátorů České republiky, tedy jestli existují nějaké osobnostní vlastnosti, které jsou pro politiky typické.

Druhou oblastí mého zájmu bylo kariérní zakotvení politiků, v rámci kterého jsem zjišťovala, jakým směrem politikové v oblasti kariéry zaměření.

Provedeným výzkumem, popsáním na následujících stránkách, navazuji na svůj výzkum, který jsem uveřejnila ve své ročníkové práci, a v této diplomové práci jej dále rozšiřuji pro větší počet politiků.

Před samotným popisem výsledků výzkumu se ve stručnosti pokusím teoretickou částí práce seznámit s problematikou osobnosti, kariéry i vnímání politiky, s historií i současností politické psychologie i s politickým systémem, který najdeme v České republice.

1. POLITICKÝ SYSTÉM

1.1. Vymezení pojmu

V každém státě existuje jistá hierarchie státních orgánů, prostřednictvím kterých je daný stát řízen. Tuto hierarchii můžeme označit jako politický systém.

„Politický systém je politologický termín, který se používá v nejširším slova smyslu jako označení souboru politických institucí, politických procesů a obsahu politických rozhodnutí.“ (Vodička, Cabada, 2003, s. 9-10)

Do politického systému můžeme dle Heywooda (2004) zařadit tři komponenty: jednoznačně vymežitelné prvky (politické strany, politiky, občanské iniciativy), vztahy a vzájemné závislosti mezi nimi, a hranici, která odlišuje systém od jeho okolí (stát ve vztahu k jiným státům).

1.2. Politické strany

Jednou ze složek politického systému jsou tedy politické strany, které jsou důležitým prvkem každé demokracie. Politické strany můžeme charakterizovat jako „seskupení občanů, kteří mají zájem podílet se na správě věcí veřejných a zároveň mají stejné či podobné názory na způsob této správy,“ (Benda, 1994, s. 10) „které usiluje o dobytí a vykonávání (udržení) moci, a to ve volbách nebo jinými metodami.“ (Cabada, Kubát, 2004, s. 225)

Politické strany jsou organizovanými útvary s formálním členstvím, přičemž členové mají podobné, nebo stejné názory na problémy, které se týkají státní politiky. Díky této skutečnosti jsou schopni se sjednotit a společně tyto názory prosazovat.

Na základě toho politické strany představí před volbami svůj politický program, své kandidáty, a prostřednictvím těchto skutečností se uchází o voličův hlas. (Heywood, 2004)

Podle ideologické orientace se politické strany obvykle rozdělují na levici a pravici, což má svůj původ v uspořádání míst, které zaujaly skupiny na prvním zasedání francouzských Generálních stavů v době francouzské revoluce, v roce 1789.

Za hlavní politické ideologie moderního světa můžeme považovat liberalismus, konservatismus a socialismus. Převážně během koncem 19. a 20. století se k nim přidala ještě další významná sociální hnutí, jako třeba environmentalismus a feminismus, fašismus, rasismus, anarchismus nebo nacionalismus.¹

¹ Více o této problematice hovoří např. Cabada, Kubát, 2006, nebo Heywood, 2004

1.2.1 Liberalismus jako politická idea

Jako základní znaky liberalismu můžeme souhrnně vymezit individualismus, ve kterém se odráží víra v nejvyšší význam jedince, který je mnohem důležitější, než celý kolektiv, přičemž se věří tomu, že všichni lidé mají stejnou hodnotu.

Myšlenka rovnosti neznámá to, že všichni musí mít stejné sociální podmínky (už jenom proto, že někteří pracují usilovněji, než druzí), ale to, že všichni jedinci mají stejnou příležitost pro rozvíjení svých schopností (Heywood, 1992), a proto zastánci této ideji chtějí vybudovat takovou společnost, která by každému toto rozvíjení umožnila.

1.2.2 Konservatismus jako politická idea

Konservatismus bývá definován jako „politický názor, který pramení z touhy uchovat politické skutečnosti tak jak jsou, jako umění politického kompromisu, rovnováhy a umírněnosti v zájmu zachování omezeného stylu politiky.“ (Adamová, Křížkovský, 2000, s. 35) Myšlenku konservatismu krásně vyjádřil Winston Churchill, když prohlásil, že „miluje minulost, nemá rád přítomnost a obává se budoucnosti.“ (in Cabada, Kubát, 2004, s. 144) Konservativci si velmi zakládají na tradičních hodnotách, a proto nechtějí experimentovat, ale spíše věří na zkušenosti a dějiny. Oproti liberalismu a socialismu zastávají myšlenku, že si nejsme všichni rovni, ale že společnost má být uspořádána podle určité hierarchie a ve které je potřeba autority. (Heywood, 2004)

1.2.3 Socialismus jako politická idea

V myšlence socialismu můžeme rozlišit dvě základní větve: sociální demokraty neboli reformistické socialisty, kteří se soustřeďují na oblast sociálního zabezpečení, přerozdělování a řízení ekonomiky. Za základní myšlenky této větve můžeme považovat myšlenku pospolitosti, která zahrnuje principy spolupráce a kolektivismu oproti konkurenci a individualismu, a také myšlenku sociální rovnosti.

Druhou větví jsou revoluční socialisté neboli komunisté. Její stoupenci zastávají názor, že žádný kompromis není možný a „třídní útlak zmizí pouze za předpokladu uchopení moci dělnickou třídou,“ (Cabada, Kubát, 2004, s. 150) což se může stát jedině bojem.

V současnosti levicí bývají označovány strany pokrokové, sociální a komunistické, které tedy, obdobně jako socialismus, zastávají myšlenku radikálnějšího sociálně - politického a ekonomického programu pomocí reforem, dále pak myšlenku obrany nemajetnějších vrstev a myšlenku rovnosti.

Pravicové strany jsou oproti tomu konzervativnější, zastávají více tradici, podporují stávající systém a stejně tak i hierarchii. Pravice upřednostňuje jednotlivce nad kolektivem a snaží se minimalizovat kompetence státu. (Heywood, 2004)

1.2.4. Politické strany v České republice

V současné době (únor 2012) je na Ministerstvu vnitra ČR zaregistrováno 79 politických stran, přičemž jako nejvýznamnější levicové strany můžeme označit Českou stranu sociálně demokratickou (ČSSD) a Komunistickou stranu Čech a Moravy (KSČM), jako pravicové Občanskou demokratickou stranu (ODS) a TOP 09 a Starostové.

V našem politickém systému můžeme kromě levicově a pravicově orientovaných stran vymezit ještě politický střed, neboli centristické strany, které se nachází uprostřed mezi těmito politickými póly. Jejich výhodou je to, že můžou uzavřít koalici s levicovou i s pravicovou stranou. Nejvýznamnějšími středovými stranami jsou v současnosti v ČR Křesťanská a demokratická unie - Československá strana lidová (KDU – ČSL) a Věci veřejné (VV).

Kromě těchto největších politických stran existují ještě strany menší, které vyjadřují své postoje a hodnoty na regionální úrovni, mnohdy ani tam ne.

V České republice tak můžeme najít například Balbínovu poetickou stranu, Evropskou stranu důstojného stáří, Stranu práce, Moravany, nebo třeba Stranu občanské sebeobranu.

V každém státě můžeme navíc najít i strany, které se vyskytují na okraji politického spektra, vyznávají protizákonné ideje a jsou tedy nelegální. Tyto strany označujeme jako antisystémové, případně pokud usilují o potlačení práv menšin (např. protirómské, antisemitské rysy), označujeme je jako extrémistické, přičemž mezi extrémistické strany nejčastěji patří strany komunistické či fašistické. (<http://www.mvcr.cz>)

1.3. Ústavní orgány České republiky

Ústavním zřízením České republiky je parlamentní demokracie - základní složkou, od které se odvíjejí ostatní moci, je tedy Parlament a „jádro politického systému České republiky tvoří centrální ústavní orgány – prezident, vláda, Parlament a Ústavní soud,“ (Vodička, Cabada, 2003, s. 241) ve kterých se odehrávají nejdůležitější politické procesy.

1.3.1. Prezident

Prezident bývá označován jako hlava státu a je „zosobněním moci a autority státu,“ (Heywood, 2004, s. 352) přičemž až do roku 2012 byl prezident volen Parlamentem České republiky, od roku 2013 bude volen prostřednictvím přímé volby všemi občany republiky,² a to na volební období pěti let.

Funkce prezidenta je nezávislá, odvolán může být jen na základě spáchání velezrady, přičemž jeho hlavní funkcí, obdobně jako Senátu, je zabraňovat zásadnějším změnám, ať už ve vnitřní, nebo v mezinárodní politice. (Benda, 1994)

Mezi jeho pravomoci patří jmenování a odvolávání předsedy vlády, případně členů vlády, dále také může rozpustit Poslaneckou sněmovnu, pokud je to na základě Ústavy. K jeho dalším funkcím patří jmenování soudců Ústavního soudu, Bankovní rady České národní banky i prezidenta a viceprezidenta Národního kontrolního úřadu, sjednává a ratifikuje mezinárodní smlouvy a kromě toho je také vrchním velitelem ozbrojených sil a hlavním představitelem české zahraniční politiky.

1.3.2. Vláda

„Vláda je vrcholným orgánem výkonné moci a je odpovědná za činnost všech správních úřadů na našem území,“ (Benda, 1994, s. 32) je tvořena předsedou vlády, místopředsedou (či více místopředsedy) a ministry, přičemž je odpovědná Poslanecké sněmovně. Jmenována a odvolávána je prezidentem republiky.

„Úkolem vlády je zabezpečit, aby veškeré činnosti, které má vykonávat stát, byly plněny a aby všechny úřady pracovaly ve prospěch občanů České republiky.“ (Benda, 1994, s. 32) Na základě toho jsou vytvořena ministerstva se specifickými oblastmi působnosti, např. ministerstvo zemědělství, školství, zahraničních věcí apod.

Vláda jako celek, ale stejně tak i jednotlivá ministerstva mají pravomoc vydávat nařízení vlády a vyhlášky ministerstev, což jsou závazné právní předpisy. (Benda 1994)

² „K realizaci přímé volby je nyní (únor 2012) ještě třeba schválit volební pravidla, jejich návrh chystá vláda.“ (Aktualne.cz, 2012)

1.3.3. Parlament

Vzhledem k tomu, že je Česká republika parlamentní demokracií, je Parlament základní složkou státu, od které se odvíjejí ostatní moci a které on sám ovlivňuje.

Toto ovlivňování se uskutečňuje prostřednictvím volby prezidenta republiky, který následně dosazuje soudce i jmenuje ministerského předsedu.

Parlament má moc zákonodárnou, v rámci které schvaluje, mění, či ruší zákony, což patří k jeho nejvýznamnějším funkcím.

V České republice Parlament dělíme do dvou komor, z nichž každá má jiné postavení i funkci. První komorou je Poslanecká sněmovna a druhou komorou je Senát.

Poslanecká sněmovna neboli dolní komora Parlamentu ČR, je tvořena 200 poslanci. Poslancem může být zvolen každý občan starší 21 let, a to na volební období čtyř let, prostřednictvím voleb podle zásady poměrného zastoupení. Tato zásada znamená, že na základě počtu procent hlasů získaných při volbách, získá politická strana také počet křesel v Poslanecké sněmovně, přičemž o tom, kdo tato křesla získá, rozhoduje politická strana.

Hlavním úkolem Poslanecké sněmovny je projednávání a schvalování návrhů zákonů, dále také má moc vyslovovat důvěru, či nedůvěru vládě. (Benda, 1994)

Poslanecká sněmovna se vnitřně dělí na politické kluby, které tvoří poslanci stejné politické orientace, a tedy i stejných, nebo podobných názorů.

Tyto kluby následně připravují společná stanoviska poslanců dané strany k politickým problémům, čímž se také spolupodílejí na vytváření stanovisek celé politické strany.

Kromě tohoto dělení se Poslanecká sněmovna dělí ještě podle odbornosti, a to na výbory a komise.

Výbory slouží pro práci dlouhodobějšího a širšího rozsahu a tématicky je můžeme přirovnat k ministerstvům, takže můžeme najít např. výbor pro obranu, nebo zemědělský výbor.

Komise jsou zřizovány spíše pro splnění určitého cíle, například pro zpracování návrhu konkrétního zákona, nebo pro určitou oblast. Rozlišujeme komise dočasné, jako třeba dočasná komise pro otázky posouzení nezávislosti výkonu a budoucího uspořádání české justice a komise stálé, např. stálá komise pro rodinu nebo pro sdělovací prostředky. (www.psp.cz)

„Výbory a komise pak provádějí „kontrolní“ či hodnotící funkci vůči jednotlivým ministerstvům a předjednáávají návrhy zákonů, které pak projednává celá Poslanecká sněmovna.“ (Benda, 1994, s. 24)

Druhou komorou Parlamentu ČR, horní, je Senát, který tvoří 81 senátorů. Senátoři jsou občané starší 40 let a jsou voleni na šest let, přičemž každé 2 roky se obmění 1/3 celého Senátu. Volby do Senátu probíhají na základě většinového volebního systému, tedy na rozdíl od voleb do Poslanecké sněmovny, se nevolí politické strany jako celky, ale konkrétní osoby, přičemž ta, která získá největší počet hlasů, je také do Senátu zvolena.

Hlavním úkolem Senátu je „dbát o stabilitu a zabraňovat velkým výkyvům ve vládnutí.“ (Benda, 1994, s. 24)

Tento úkol plní prostřednictvím nutnosti jeho souhlasu v důležitých otázkách, jako například otázky změny ústavy nebo vyhlášení války. Dále se také podílí na jmenování soudců Ústavního soudu a do roku 2012 se podílela i na volbě prezidenta republiky.³ „Druhým důležitým úkolem Senátu je udržovat řádný chod vládnutí v případě nějakých krizí,“ (Benda, 1994, s. 24) a proto nelze Senát na rozdíl od Poslanecké sněmovny rozpustit.

Jelikož je Senát orgánem poměrně mladým, přesněji v České republice funguje od roku 1996, existují na něj značně ambivalentní názory.

Na jedné straně se zvyrazňují pozitiva v podobě „brzdění“ Poslanecké sněmovny, čímž působí jako „pojistka“, ale na druhé straně stejný argument může působit jako negativum, ve smyslu zbytečného protahování některých procesů. (Benda, 1994, <http://www.senat.cz>)

1.3.4. Ústavní soud

„Ústavní soud je nejvyšším strážcem dodržování Ústavy a soudním orgánem ochrany ústavnosti v České republice,“ (Benda, 1994, s. 35) a to prostřednictvím rozhodování, zda jsou zákony a další právní předpisy, jako třeba vyhlášky ministerstev, v souladu s Ústavou a dalšími ústavními zákony.

Další významnou funkcí je ochrana základních lidských práv a svobod a ochrana územní samosprávy před nezákonnými zásahy státu. (Benda, 2004)

Ústavní soud je tvořen patnácti soudci, které jmenuje prezident na dobu deseti let. Soudcem se může stát občan starší 40 let s právnickým vzděláním a nejméně deseti lety praxe.

³ Změna systému volby prezidenta České republiky obnovila diskuzi, jestli je Senát pro chod republiky nezbytný, přičemž stále více jeho odpůrců navrhuje jeho rozpuštění. (Novinky.cz, 2012)

2. POLITICKÁ MOC A VŮDCOVSTVÍ

2.1. Politická moc

Jak už bylo zmíněno, politické stany (a tedy i jedinci vstupující do politiky) usilují o dobytí a vykonávání (udržení) moci, přičemž pokud tuto moc získají, stávají se politikové lidmi, kteří mají moc ovlivňovat naše životy. Z tohoto důvodu spolu politika a moc velmi úzce souvisí, přičemž Adamovská a Křížkovský (2000) ji dokonce považují za ústřední kategorii a hlavní předmět politologie.

Moc můžeme vymezit jako pojem, který se „vztahuje k jednomu subjektu nebo souboru činností, ovlivňující postoje nebo chování druhého,“ (Adamovská, Křížkovský, 2000, s. 107) případně jako schopnost „vést jednání druhých směrem k dosažení jakýchkoliv cílů, které jsou významné pro nositele moci.“ (Lukas, Smolík, 2008, s. 58)

Politikové tedy fungují jako forma autority, kterou musíme respektovat, přičemž hlavní formou prosazování jejich moci ve státě jsou pravidla a normy, neboli zákony a vyhlášky, a dodržování těchto pravidel je vynucováno pod pohrůzkou trestu.

„Moc je vždy jen jednotlivcům propůjčenou hodnotou, kterou mají užívat pro blaho celku, nikoli proti němu či pro výsady vlastní.“ (Müller, 1991, s. 35)
To, do jaké míry se však toto „blaho celku“ aplikuje v praxi, by bylo na dlouhé debaty, což není předmětem mé práce.

2.2. Vůdcovství

Pokud mluvíme o moci, nemůžeme opomenout ani pojem vůdcovství, který je s mocí do značné míry propojen.

Vůdcovství můžeme chápat jako „proces ovlivňování jednání druhých za účelem dosažení skupinových cílů“ (Lukas, Smolík, 2008, s. 58) a pokud budeme brát vůdcovství jako vlastnost, je bráno jako označení „povahových rysů, které vůdci umožňují, aby ovlivňoval jiné; vůdcovství je prakticky totéž, co charisma.“ (Heywood, 2004, s. 366)

A právě v tomto momentu se často rozchází vnímání těchto dvou podobných pojmů: zatímco vůdcovství značí často vedení lidí k věcem prospěšným pro celou skupinu, moc oproti tomu bývá vnímána spíše negativněji, a to jako prostředek k dosahování svých vlastních cílů. Jak píše Bakalář (1992, s. 3-4): „Moc sama o sobě nemusí být nezbytně spojována s agresí a útlakem, leč vždy tomu tak bývá“ a pokračuje „moc s pozitivním hodnocením je v dějinách výjimkou, či spíše velkým lidským snem.“

Toto vnímání moci velmi ovlivňuje i vnímání politiků a politiky jako celku, o kterém budu psát později v této práci.

K moci a vůdcovství se vyjadřuje i Magee: „Všichni úspěšní vůdčové mají moc, avšak zdaleka ne každý nositel moci je zároveň schopen vést ostatní.“ (in Lukas, Smolík, 2008, s. 58) Osobnosti vůdce se budu dále věnovat ve 4. kapitole této práce.

2.3. Styly vedení lidí

Budeme-li tedy vůdcovství brát jako „proces ovlivňování jednání druhých za účelem dosažení skupinových cílů“ (Lukas, Smolík, 2008, s. 58), tak na základě toho, jakým způsobem daný jedinec těchto cílů dosahuje, můžeme u vedoucích osob rozlišit různé styly vedení.

Touto problematikou se zabýval např. Lewin (in Nakonečný, 1999), který rozlišil typ demokratický, autokratický a liberalistický.

Staehley (in Nakonečný, 1999) následně pojmenoval následující druhy stylů řízení:

- **Patriarchální styl** – vůdčové tohoto stylu vyžadují poslušnost od dalších členů skupiny, přičemž s ostatními zacházejí jako s dětmi. Vůdce má tedy znatelně nadřazenou pozici nad ostatními, je formou nejvyšší autority.
- **Charizmatický styl** – charizmatický vůdce je přijímán jako člověk, který má zázračné vlastnosti, přičemž jeho silná osobnost poutá ostatní členy, kteří jej vnímají jako jedinečného a nenahraditelného.
- **Autokratický styl** – vůdce tohoto typu se objevuje spíše ve velkých organizacích (např. stát, velký podnik apod.). Takovýto vůdce se obklopuje menší skupinkou lidí, prostřednictvím kterých následně vede další lidi. S těmito „běžnými lidmi“ však přímý kontakt nemá.
- **Byrokratický styl** – byrokratický vůdce vydává značné množství příkazů a směrnic.

3. OSOBNOST

3.1. Vymezení pojmu

Na základě výše uvedených poznatků můžeme vidět, že osobnost jedince je v politice jedním z nejvýznamnějších parametrů pro získání jeho vlivu a moci.

Nebudeme-li brát pojem „osobnost“ z hodnotícího hlediska, kdy jím označujeme nějakého výjimečného jedince, můžeme ji definovat jako „individualizovaný systém (integrace) psychických procesů, stavů a vlastností, které jednak vznikají socializací (působením výchovy a prostředí), jednak přetvářením vrozených vnitřních podmínek organismu, a determinují a řídí předmětné činnosti jedince i jeho sociální styky.“ (Smékal, 2007, s. 41)

Je to tedy jednota tělesného, psychického, vrozeného i získaného, která nás odlišuje od ostatních jedinců, a ovlivňuje naše chování i jednání - díky osobnosti jsme každý individuem, a ne pouze kopií ostatních lidí.

Osobností se člověk nerodí, osobností se člověk stává, a na její utváření má vliv nesmírné množství komponentů: patří mezi ně faktory vnitřní (biologické, vrozené), mezi které můžeme zařadit anatomicko-fyziologické předpoklady, jako třeba tělesnou stavbu nebo genetickou výbavu; dále pak faktory vnější (především sociální) - sem řadíme především výchovu a vzdělávání; a v neposlední řadě také další vlivy, které na nás působí v rámci interakce s ostatními lidmi. (Provazník a kol., 2002)

3.2. Dimenze osobnosti

Jak již bylo řečeno, osobnost je celek, který se sestává z mnoha dílčích jednotek. Tyto jednotky následně, na základě stejných charakteristik, seskupujeme do množin, které nám pomáhají osobnost lépe poznat i popsat.

Tyto množiny bývají členěny podle různých kritérií, vzhledem k charakteru mé práce jsem zvolila pojetí Provazníka (2002), který tyto dimenze dělí na výkonové charakteristiky, motivační dimenze a profilující vlastnosti osobnosti.

3.2.1. Výkonové charakteristiky

Jako výkonové charakteristiky můžeme označit ty charakteristiky, díky kterým jsme schopni vykonávat určité činnosti, jsou důležité pro naše uplatnění v životě i v práci.

Stejně jako u ostatních dimenzí osobností, ani v těchto dimenzích nemáme všichni stejný základ, ale máme je různě vyvinuté, a stejně tak i každý s nimi zacházíme jiným způsobem.

Mezi výkonové charakteristiky můžeme zařadit vlohy a schopnosti.

- **Vlohy** jsou naším genetickým vrozeným základem, jsou jakýmsi vstupním předpokladem, který můžeme, ale také nemusíme dále rozvíjet.

Pokud máme vlohy k určité činnosti, lépe se nám bude rozvíjet i schopnost ji vykonávat.

- **Schopnosti** naopak nejsou vrozené, ale utvářejí se postupně v průběhu dětství a mládí učením a výchovou, přičemž učením získáváme vědomosti a na základě výchovy zase dovednosti.

Vědomost můžeme také označit jako teorii, kdy se naučíme tomu, „jak by to mělo být“ a dovedností poté tuto skutečnost převádíme do praxe.

Aplikací dovedností a vědomostí podporujeme schopnosti, které můžeme rozdělit na schopnosti

- **pohybové**, do kterých patří např. schopnost koordinace pohybů, nebo obratnost;
- **smyslové**, jako například dobrý sluch, který může následně využít hudebník a
- **rozumové**, které jsou ze všeho nejdůležitější - umožňují nám reagovat, řešit problémy, ale také se učit.

Stejně jako všechny ostatní schopnosti, i rozumové schopnosti člověka jsou ovlivněny vlohami – poté mluvíme o intelektu, který je vrozený. (Provazník a kol., 2002)

3.2.2. Motivační dimenze

K tomu, abychom vrozené vlohy uplatnili co nejlépe, je potřeba je rozvíjet. A k tomu, abychom je vůbec chtěli rozvíjet, nám slouží motivační vlastnosti, přičemž základní motivační vlastností je přímo motivace.

„Motivací rozumíme soubor činitelů představujících vnitřní hnací síly činnosti člověka, které usměrňují jeho poznávání, prožívání a jednání.“ (Provazník a kol., 2002, s. 103)

Popudem k motivaci bývá motiv – nějaká vnitřní pohnutka, díky které jsme schopni aktivovat sami sebe, abychom dosáhli určitého cíle.

Základními motivy jsou potřeby, mezi které můžeme zařadit například biologické potřeby (hlad), dále potřeba bezpečí, sounáležitosti, uznání, seberealizace apod.; dalšími důležitými motivy mohou být také zájmy, ideály nebo návyky. (Provazník a kol., 2002)

Co se týká osobnosti politiků, motivy, které vedou jedince ke vstupu do politiky, jsou popsány v kapitole Motivы vstupu do politiky.

3.2.3. Profilující vlastnosti osobnosti

Profilující vlastnosti, jak už sám název vypovídá, jsou ty vlastnosti, které nejvíce určují individualitu jedince - projevují se v jeho chování i prožívání a jsou poměrně stálé. Jednou z takovýchto vlastností je temperament, který „je určován především vrozenými vlastnostmi nervové soustavy. Vyjadřuje celkový stav emotivity,“ (Provazník a kol., 2002, 109) což znamená, že ukazuje, jak rychle a jak intenzivně jedinec reaguje na specifické podněty, jak je proti nim odolný, anebo v jakém rozsahu vyjadřuje navenek své vlastní prožívání.

Toto všechno se následně projevuje v mimice, gestikulaci, tempu řeči a v dalších oblastech lidského chování.

Další profilující vlastností jsou postoje, které můžeme vymezit jako „relativně stálé, kladné nebo záporné hodnotící soudy, názory, přístupy, citové vztahy a tendence jednat podobným způsobem v obdobných situacích.“ (Provazník a kol., 2002, s. 111)

Díky postojům ukazujeme okolí, co si o dané problematice myslíme, jaké zastáváme stanovisko, jaké vyznáváme hodnoty, což konkrétně v politice může být ukázáno příslušností k dané politické straně a dané politické ideologii.

Postoje jsou tedy relativně stálé, ale vlivem různých prožitků se mohou měnit.

A nesmíme zapomenout ještě na další významnou složku osobnosti, a to na charakter, který je tvořen relativně stálými duševními vlastnostmi člověka, které se utvářejí, ale také projevují na základě interakcí. Charakter tedy vyjadřuje náš vztah k světu, k druhým lidem, ale také k sobě samému a k činnostem, které vykonává. Formování charakteru je dlouhodobý proces a jeho významnou částí jsou morální vlastnosti, na základě kterých korigujeme své chování.

A právě tyto profilující vlastnosti osobnosti jsou velmi významnou složkou osobnosti politiků, která do velké míry určuje, jestli politik bude ve své kariéře úspěšný, či nikoliv. Konkrétní profilující vlastnosti politiků, které podporují jeho úspěch, jsou popsány v následující kapitole.

4. POLITICKÁ OSOBNOST

4.1. Vymezení pojmu

Podle Webera (in Cabada, Kubát, 2004, s. 52) je politik z povolání člověk, který „nechtěl být vládcem nebo charismatickým panovníkem, ale vstoupil do služeb politických vládců.“ Domnívám se, že toto pojetí vyžaduje ještě rozšíření o myšlenku, že politik může chtít být vládcem, ale práce politika v nižší sféře je zatím mezistupněm k získání vytyčeného cíle.

Jako politického člověka můžeme označit člověka, který „se ve svém vědomí, diskuzích a jednáních zabývá politickými jevy a zaujímá k nim stanovisko v podobě soudů a někdy i činů.“ (Krejčí, 2004, s. 83) Toto stanovisko se také odráží v jeho postojích a příslušností k určité politické ideologii, které byly popsány v 1. kapitole této práce.

4.2. Politik jako předmět zájmu psychologie

Politikou jako celku i jednotlivými politiky se zabývá politická psychologie, která bývá definována jako „aplikace poznatků psychologie na politiku,“ (Sears, Huddy, Jervis, 2003, s. 3) nebo také jako obor, který „studuje psychické komponenty politického chování a jednání člověka,“ (Krejčí, 2004, s. 22) přičemž do pojmu „člověk“ můžeme zahrnout jednotlivce, ale také skupiny, jako třeba politické strany, národ, parlament apod.

V rámci jednotlivců ji zajímají jeho intrapsychické i psychosociální motivy k jednání a rozhodování, jeho charakter i psychické procesy, které probíhají v interakci s politikou. Tato oblast politické psychologie se zabývá rozbory osobností politických činitelů, analýzami jejich myšlení a podobnými oblastmi, ve kterých je prioritní osobnost jedince.

Politologie a politická psychologie spolu tedy úzce spolupracují a navzájem se doplňují, přičemž největší přínos psychologie je ve snaze „vysvětlit motivaci a některé důsledky politického chování a jednání“ (Krejčí, 2004, s. 25)

Podle W. J. McGuire (in Lukas, Smolík, 2008) můžeme rozlišit tři základní etapy ve vývoji politické psychologie, přičemž jednotlivá období se od sebe liší v „preferování odlišných teorií, metod i hlavních předmětů zájmu.“ (Lukas, Smolík, 2008, s. 27)

Podle McGuireho se politická psychologie v prvním období zajímala především o osobnost a kulturu politiků, ve druhém ji zajímaly postoje politiků a jejich volební chování a ve třetím pak ideologie a rozhodovací procesy. Nyní se dle McGuire (in Lukas, Smolík, 2008)

nacházíme ve čtvrtém období, kdy už tolik neřešíme intrapsychické procesy, jakožto ukládání informací a rozhodování, ale spíše interpersonální vztahy.

Toto členění však samozřejmě není absolutní a neznamená to, že v jednom období byly řešeny pouze tyto otázky, ale samozřejmě se navzájem prolínaly a doplňovaly.

V České republice o politické psychologii mnoho literatury nenajdeme, a spíše než samostatná disciplína bývá často brána jako příklad aplikované sociální psychologie, přičemž v posledních letech snaží tento obor obohatit kniha Psychologie vůdcovství Josefa Lukase a Josefa Smolíka, nebo Politická psychologie Oskara Krejčího.

4.3. Výzkum osobnosti politiků

Ačkoliv je tedy osobnost politiků velmi poutavým tématem, její zkoumání je spíše ojedinělým jevem. A i když je sice výzkumů, které se zabývají politiky a politikou mnoho, velmi často se jedná o výzkumy, které se zaměřují na oblíbenost politiků, předvolební preference, případně výzkum důvěryhodnosti politiků a politických stran.

Oproti tomu výzkumů, které by se zabývaly přímo zkoumáním osobností politika a jeho postojů, už tolik moc není. Jedním z důvodů může být těžká oslovitelnost politiků, kteří často o podobné zkoumání nemají zájem, ať už z časových, nebo z jiných důvodů. O této skutečnosti jsem se sama přesvědčila při svém výzkumu, přičemž problémy, které vyvstaly ze stran politiků a jejich ochotou účastnit se výzkumu, blíže popíši v Diskuzi této práce.

Přesto se však výzkumníci nenechávají odradit a o zkoumání politiků se pokouší nejrůznějšími prostředky, například analýzou biografí, či výstupů politika.

Jedním z nich je Aubrey Immelman, který se například věnoval porovnávání dvou prezidentských kandidátů v USA při volbách roku 1996, Billa Clintona a Boba Dolea, přičemž k porovnávání využíval především zveřejněných biografických materiálů o kandidátech. Na základě toho shledal B. Clintona především ambiciózním, společenským a charismatickým a B. Dolea pak dominantním, svědomitým, a relativně málo přívětivým. (Immelman, 1998).

Už zde tedy můžeme na základě výsledků voleb, kdy zvítězil B. Clinton, vidět, že společenská a charismatická osobnost je u politiků více ceněna, než osobnost, která je málo přívětivá.

Kromě tohoto porovnání se Immelman zabývá vytvářením osobnostních profilů i dalších politiků, a to opět především na základě biografických podkladů – takto se například v roce 2003 pokusil o rozbor osobnosti Saddama Husseina (Immelman, 2003), v roce 2007 rozebíral spolu s Pascal de Sutter osobnost Nicolase Sarkozyho (Sutter,

Immelman, 2007) a např. v roce 2008 spolu Sarah Moore rozebíral osobnost Baracka Obamy. (Immelman, Moore, 2008)

Immelmanem se dále inspirovala např. B. S. Steinberg (2005), která obdobným stylem zkoumala osobnost ministerské předsedkyně Indiry Gandhiové.

Dalšími z těch, které zajímala osobností struktura profesionálních politiků, byli Gordon a Di Renzo, kteří už v roce 1967 publikovali článek, ve kterém se zabývali souvislostí mezi mírou dogmatičnosti osobnostních struktur a aktivní účastí v politice.

Na otázku, proč vlastně zkoumat osobnost politiků, odpovídá studie italských voleb z roku 1994, která prokázala významnou souvislost mezi voličovými rysy a politickou preferencí, přičemž se ukázalo, že voliči preferují takového kandidáta, který je jim osobnostně blízký, tedy že rysy voličů a jimi zvoleného politika budou hodně podobné.⁴

Pokud by se tímto zjištěním řídily politické strany při sestavování svých kandidátek před volbami, mohly by nabídnout takového kandidáta, který bude osobnostně podobný té skupině občanů, kterou bude chtít daná strana nejvíce zaujmout. Dle tohoto výzkumu by takovéto jednání dokázalo ve velké míře ovlivnit úspěšnost strany při volbách.

Kromě tohoto zjištění se tímto výzkumem dále zjistilo, že středo-pravicoví voliči i politikové většinou deklarovali podnikání a svobodu obchodu, což koresponduje s myšlenkou konservatismu, která je pro tento politický pól typická, kdežto středo-levicoví politikové stavěli kampaň na solidaritě, sociální péči, vzdělání a toleranci pro různorodost, což naopak odpovídá myšlence socialismu, kterou levicové strany vyznávají.

Středo-levicoví voliči se navíc popisovali jako více přátelští a otevření (což očekávali i od středo-levicových kandidátů), než středo-pravicoví voliči, kteří se více charakterizovali jako energičtí a svědomití. (Caprara et al., 1999)

Zde tedy můžeme vidět, že myšlenka, že politikové, kteří jsou osobnostně více společenší, mají jednoznačně větší šanci na úspěch, jak se jevílo u výzkumu Immelmanna (1996), není absolutní, ale je opět propoutána s osobností daných voličů.

Porovnáváním rozdílů mezi pravici a levici se věnovali rovněž Roets a Hiel (2008), kteří prostřednictvím vzorku 109 voličů v belgických volbách v roce 2007 zkoumali, jestli je vztah mezi ideologií, kterou politik vyznává, a jeho osobností.

Výsledky výzkumu ukázaly, že levicoví voliči preferují u svých kandidátů větší přívětivost a otevřenost, což koresponduje s výsledky výzkumu Caprary z roku 1994, kdežto pravicoví

⁴ Na tuto studii navazuje Caprara a kol. (2006) obdobnou studii italských voličů a jejich preferencí ve volbách v roce 2001 a dále Caprara a Zimbardo (2004) ve volbách v roce 2004 výzkumem, ve kterém bylo opět zjištěno, že se ohniskem zájmu voličů stávají právě povahy politických kandidátů, které by měly korespondovat s povahami voličů.

voliči preferují u svých kandidátů spíše zkušenost, což opět koresponduje s jejich konservativním zaměřením. Bez ohledu na preferovanou ideologii, většina voličů označila jako nejdůležitější vlastnost politika svědomitost.

Co se týká zkoumání vlivu pohlaví na politickou osobnost, ženy mají „při rozhodování holističtější, intuitivnější pohled na politiku a jsou tudíž schopné činit lepší rozhodnutí než muži. Podle některých analytiků mužské politické elity přemýšlejí logicky a analyticky, ovšem informace, na nichž se jejich myšlení zakládá, jsou vybírány zaujatě.“ (Krejčí, 2004, s. 63)

Problematikou žen političek se zabýval rovněž Constantini (1972), který provedl výzkum političek v Kalifornii, ve kterém zjistil, že k nejvýraznějším rysům těchto žen patřilo sebevědomí, asertivita, energičnost, rozhodnost, inteligence, pracovitost, ale také obavy a ambivalentní postoje k vlastní pozici. Na rozdíl od žen nepolitiček byly političky více energické, rozhodnější a ambicióznější.

Výzkumem žen političek se rovněž zabýval např. Bachtold (1976), přičemž zjistil, že v porovnání s ostatními ženami se političky více kontrolují, více spoléhají na skupinu, jsou svědomitější, pečlivější a více společenské, dále pak jsou asertivnější, méně konzervativní a jsou ochotné více riskovat. V konečném souhrnu se osobností profil žen političek výrazně podobal profilu mužů politiků – oproti běžné populaci měli politici a političky zvýrazněnou především ochotu riskovat.

Dalším z těch, které zaujala problematika žen v politice je Kathleen Dolan (2004), která provedla výzkum, jak pohlaví kandidáta ovlivňuje volbu voličů. Ve svém výzkumu se zaměřila na to, jak voliči vnímali ženy, které se ucházely v letech 1990 až 2000 o zvolení do Kongresu, přičemž se zajímala i o to, jestli je toto vnímání jiné u republikánů a u demokratů. Výzkum vycházel ze dvou stereotypů ve veřejném hodnocení žen a mužů: podle nich jsou ženy političky liberálnější než muži politikové⁵ a druhým stereotypem je, že ženy političky jsou více spojovány se sociálními oblastmi a problémy, např. chudoba, zdravotní péče, děti, senioři a muži se dle tohoto stereotypu více zajímají o ekonomiku, obranu, obchod a zemědělství.⁶ Výzkum potvrdil, že pohlaví sice může mít vliv na vnímání kandidáta, ale vliv pohlaví není absolutní – důležitá je také osobnost kandidáta jako celek.

V České republice je výzkum politiků spíše ojedinělým jevem, snad právě kvůli výše zmíněným obtížím, které mohou být se získáváním podkladů spojeny. Přesto se

⁵ Tuto domněnku potvrdil např. výzkum voličů v New Yorku provedený Alexanderem a Adersenem (1993) a dále výzkum Kocha (2000)

⁶ Opět potvrzují Alexander a Adersen (1993), nebo např. Koch v (1999)

zkoumáním politiků zabývala například ve své diplomové práci Milada Sovadinová (2008), která, rovněž jako já, zkoumala osobností dimenze a kariérové zakotvení politiků, přičemž se zaměřila na politiky na regionální úrovni, tedy např. na zastupitele, starosty a hejtmany. Na základě výzkumu bylo u zkoumaného souboru zjištěno zvýraznění dimenzí, které ukazují na extroverzi, aktivitu, družnost, podnikavost a sebejistotu. Zajímavým zjištěním bylo také to, že osobnostní dimenze se mění s věkem: s rostoucím věkem klesá míra otevřenosti a schopnost sebekritiky a naopak vzrůstá uzavřenost a samolibost.

Dlouhodobě se v České republice věnuje výzkumu politiků také Soňa Lemrová (2006), která rovněž zkoumala osobností dimenze a kariérové zakotvení politiků, tentokrát však ne na regionální, ale na celostátní úrovni, zaměřila se tedy na členy Parlamentu ČR, o čemž bude více napsáno dále v této práci.

4.4. Osobnostní kvality politiků

Co se týká osobnostních kvalit politika, kromě výše zmíněných mezi ně dle Krejčího (2004) všeobecně patří především určité kognitivní vlastnosti, ale také emocionální výbava a fyzická zdatnost.

„Schopný politik musí být – alespoň v určité fázi své kariéry – pracovitý, ochotný obětovat svůj čas i vlastní finance, odolný stresu, dostatečně tvárný i zásadový, mít velkou vůli i vytrvalost,“ (Krejčí, 2004, s. 216) dále u něj nesmí chybět cílevědomost, usilovnost, energie, ale také pružnost vůči změnám témat, a ochota přizpůsobit se novým situacím. „Známým jevem je dar politiků rychle se soustředit, akcelerovat svoji pozornost a pohotově reagovat. Takovýto politik je schopen zaujmout zásadní stanovisko téměř ke každému problému, který se stává středem společenského zájmu. (Krejčí, 2004, s. 216) Nesmíme také zapomínat na dar řečnictví a komunikativnost, ochotu riskovat i vysokou sociální inteligenci. Dobrý politik je schopný empatie a na jejím základě dokáže přizpůsobit své jednání s lidmi – dobrý politik by tedy jistě měl být i dobrým diplomatem.⁷

V rámci analýzy politické osobnosti jsou také zkoumány nejrůznější vztahy, například vztah fyziologie a politického chování, neboli vazbu zdraví na politickou aktivitu. Dle Krejčího (2004) je politika adrenalinovým povoláním, které vyžaduje zdravé a výkonné bojovníky, přičemž v případě nemoci nebo dokonce lenosti musí jeho úkoly

⁷ R. Dallek označuje jako „prohnaného diplomata“ Franklina Roosevelta: „Je jasné, že za maskou vlídnosti a konformismu, jež se projevovaly v nejdůležitějších etapách jeho kariéry, se skrýval nesouhlas a snaha narušit uznávané normy.“ (Dallek in Jakovlev, 1985, s. 33.)

převzít někdo jiný, naopak „větší energičnost je spojována s menší konformitou a radikálnějším reformismem.“ (Krejčí, 2004, s. 63)

Kromě zdraví je v politice velmi významný i fyzický vzhled. Stejně jako v jiných oblastech, i tady se sice říká, že „není důležité, jak člověk vypadá, ale hlavně, jaký je uvnitř,“ ale nesmíme zapomínat na skutečnost, že politik je osobností, který vystupuje na veřejnosti, prezentuje sebe a zároveň také reprezentuje určité skupiny obyvatel.

Na základě výše uvedeného popisu osobnostních kvalit politika, i z výše uvedených výzkumů můžeme vidět, že mezi nejčastější osobnostní vlastnosti politika, které jsou rovněž společností nejvíce ceněny a vnímány, patří tedy především zvýšená míra společenskosti (s čímž souvisí také otevřenost, komunikativnost, přívětivost a přátelskost), dále ochota riskovat, schopnost rychlého rozhodování a přizpůsobivost, sebevědomí a ambicióznost, energičnost a pracovitost a v neposlední řadě také zkušenost – tyto osobnostní kvality můžeme tedy všeobecně označit jako ty, které by měly být každému politikovi vlastní.

4.5. Mediální obraz politika

Z výše uvedených důvodů je v dnešní době více než kdy jindy důležitý mediální obraz politika – jak píše Krejčí (2004, s. 217): „V postmoderní době, kdy mediální obraz politika je důležitější než skutečná osobnostní kvalita, musí být úspěšný politik masově prodejny – to znamená, že pokud možno musí nabírat vnější znaky hvězdy showbusinessu.“

Z toho hlediska velmi často sklízí úspěch herci, kteří se rozhodli kandidovat do politiky, vzpomeňme například Arnolda Schwarzeneggera, nebo českého Tomáše Töpfera, či Vítězslava Jandáka.⁸

Díky tomu jsou v současné době velmi významným pomocníkem pro politika média. O tom, jak je správná sebe prezentace v médiích i mimo ně pro politika důležitá, svědčí například analýza dvou německých politiků v rámci předvolební kampaně, kterou se zabýval Schütz (1998), o důležitosti image a pěkného vzhledu politiků hovoří výzkum Surawskiho (2006), který zkoumal, jestli fyzicky atraktivní politici dostávají více prostoru ve zpravodajství, a také výzkum Bailensona (2006), ve kterém byly fotografie politických kandidátů digitálně upraveny, přičemž se zkoumalo, jak moc toto upravení ovlivňovalo volbu voliče. Dalšími, kteří se zabývali vlivem vzhledu politika na jeho úspěšnost, jsou

⁸ Zajímavé zamyšlení nad problematikou „hvězd“ v politice i nad „smrtí politické osobnosti“ publikuje R. Reeves (2003).

Todorov, Mandisodza, Goren a Hall (2005), kteří zjistili, že obličej kandidáta může předvídat jeho šance na zvolení do Kongresu, a dále McCann (1992), dle kterého mají větší šanci na zvolení ve volbách vyšší kandidáti.

Vlivem osobnosti a charismatu politika na jeho úspěšnost se zabývali rovněž House, Spangler a Woycke (1991) ve své studii amerických prezidentů.

Otázka, jestli pohlaví politika ovlivňuje četnost jeho prezentace v médiích, zaujala Faridu Jalalzai (2006), která ve své studii analyzovala, jak se změnila četnost prezentace mužských a ženských kandidátů kandidujících do senátorského a guvernérského úřadu v médiích v letech 1992 až 2000 od osmdesátých let, přičemž ve své studii využívala ke srovnání práci Kahnové (1994), ve které bylo zjištěno, že ženy kandidující v osmdesátých letech do Senátu obecně získávají méně výhodné reportáže v porovnání s muži. Provedenou analýzou Jalalzai zjistila, že četnost prezentací v médiích u kandidátů v letech 1992 až 2000 není ovlivněna pohlavím kandidáta, tedy že od výzkumu Kahové nastal pozitivní posun.

Ale jak už bylo řečeno, nestačí pouze tyto všechny osobnostní kvality, ale pouze pokud se spojí se situací, teprve potom se může dostavit úspěch.

4.6. Typy politiků

Stejně tak, jak se různí motivy jedinců pro vstup do politiky, o čemž budu psát v následující kapitole, různí se i „způsob, jakým politik jedná s těmi, které vede, nebo chce vést,“ (Krejčí, 2004, s. 235) což označujeme jako politický styl.

Dle Babera (in Krejčí, 2004) je politický styl charakterizován třemi komponentami: řečnickým projevem, pěstováním osobních vztahů a kancelářskými či domácími pracemi.

Krejčí (2004) na základě toho dělí politiky na **instrumentálně orientované**, kteří jednají podle plánu práce, mají rádi jasně stanovené pravidla a cíle, kterých se snaží prostřednictvím dostupných prostředků dosáhnout (můžeme je tedy zjednodušeně označit jako politiky úředníky), a **sociálně – emotivní**, které více zajímají detaily a mezilidské vztahy, jsou tedy více sociálně zaměřeni a více než o administrativu se zajímají o aktuální potřeby jedinců, které se snaží prostřednictvím své moci naplnit.

Andrejev (in Krejčí, 2004) přichází s odlišným dělením politiků, a to na **hrdinský** a **manažerský** typ.

Hrdinský typ dle něj přichází ve chvílích katastrof a krizí, maximálně tedy využívá situace, kdežto manažerský typ je užitečný v období klidu.

Obdobným způsobem lze politiky rozdělit na **politické úředníky** a **charismatické vůdce**:

politický úředník (=manažerský typ) je typickým dnešním politikem, který udržuje chod státu. Je tedy člověkem z davu, který sice dokáže zaujmout lidi natolik, aby mu dali ve volbách svůj hlas, ale v celkovém pohledu se nijak výrazně nevymyká oproti ostatním lidem. Oproti tomu charismatický vůdce (=hrdinský typ) se naprosto vymyká všedním stavům. Je to typ člověka, který dokáže využít situace a příležitosti, kterou daná situace nabízí - jeho chvíle přichází tedy například v době války, či krize. V takové době, kdy je většina lidí naprosto zoufalých, on se svým charismatem upoutá pozornost davů, které dokáže přesvědčit o své výjimečnosti a o tom, že on jim dokáže pomoci vyjít ven z dané situace, čímž jim dokáže zlepšit životy. Jedním z největších charismatických vůdců posledních let byl bezesporu například Adolf Hitler.

Další dělení politiků pochází od Lasswella (in Krejčí, 2004), který je rozlišuje na **agitátory, administrátory a teoretiky**.

Dle něj agitátor potřebuje velké publikum a neosobní vztahy - rád oslovuje masy, a to jak v pozitivním, tak negativním smyslu. Nejdůležitější je pro něj tedy zapůsobit na co možná největší počet lidí. (opět zde tedy můžeme vidět paralelu s charismatickým vůdcem, případně s hrdinským typem politiků). Oproti tomu administrátor potřebuje stabilitu skupiny (příčemž tato skupina může být docela malá) a lidi vnímá jako věci, které mají být řízeny (obdobně jako instrumentálně orientovaný typ politika, manažerský typ politika a politický úředník). A naposledy teoretik se zajímá především o projekt či systém, za které také bojuje.

Na základě osobnostních typů, můžeme politiky rozlišit dále na **jestřáby**, kterým jde hlavně o vítězství, a to za jakoukoliv cenu - jsou tedy velmi orientovaní na výkon a na svůj cíl, a **holubice**, kteří usilují o dohodu a kompromisy - více než o výkon jim tedy jde hlavně o to, aby byly spokojeny všechny zúčastněné strany.

A naposledy můžeme vymezit také **krysaře, prodavače, loutku a hasiče**.

Krysař stanoví cíle a trasu, přičemž bere na sebe plnou odpovědnost za následky. Je to tedy takový politik, který ví, čeho chce dosáhnout, jde si přímo za tím a případný neúspěch vidí jako své selhání.

Prodavač reaguje na to, co lidé chtějí, a to jim také nabízí, a proto i odpovědnost částečně přenáší na ně. I prodavač má tedy na začátku dány cíle, kterých chce ve výsledku dosáhnout, oproti krysařovi, je však schopen tyto cíle upravit na základě aktuální situace a aktuálních potřeb společnosti. Případný neúspěch už však nepřičítá pouze sobě, ale také společnosti, která jej „přinutila“ původní cíle změnit.

Obdobně i hasič je politikem, který reaguje na to, co se aktuálně děje, oproti prodavači je to však ještě ve větší míře. Hasič je velmi flexibilní a empatický, dokáže velmi rychle vycítit, co společnost potřebuje, a tato zjištění se velmi rychle odrazí v jeho aktuálních postojích. A naposledy loutka, jak už sám název napovídá, je jen figurkou občanů – politik tohoto typu nemá svůj vlastní cíl, ani záměr, jedná jen na základě přání a požadavků společnosti. (Krejčí, 2004)

4.7. Osobnost vůdce

Dle Nakonečného (1999, s. 232) je za vůdce považována osoba, která „kontroluje aktivity skupiny, podstatně přispívá k její soudržnosti, reprezentuje skupinu, zkrátka hraje ve skupině významnou dominantní roli spjatou s činností skupiny a jejími cíli.“

Proto, i když se pojem vůdce často dává do spojitosti jen s velkými uskupeními, jako je celý stát, najdeme je také v každé politické straně, nebo ve skupině, či hnutí. Vždyť každá politická strana má své „osobnosti“ – lidi, díky kterým chce získat voliče.

Jak už bylo výše napsáno, ne každý jedinec, který vstupuje do politiky, má ambice stát se vůdcem – stejně tak, jako se liší typy a osobnosti politiků, liší se i jejich cíle. Vrátime-li se k typům politiků, nejčastěji se o post vůdce zajímají charismatičtí vůdci, agitátoři a hrdinský typ politiků. Kromě nich vůdcovství láká rovněž ty politiky, kteří mají nízké sebevědomí a pocity bezvýznamnosti a právě politickou angažovaností chtějí tyto neurotické důvody vykompenzovat.

Vůdcem se může člověk stát pomocí rozličných prostředků – někdy je to prostřednictvím práva dědičného titulu⁹, jindy je to osobností, která osloví davu. Touto možností si od začátku 20. století do konce 40. let 20. století vysvětlovala vznik vůdce teorie „velkého muže“ (Great man theory), dle které se vůdcem stane osoba obdařena mimořádnými vlastnostmi a nadprůměrnými kvalitami, jež jsou zdrojem jeho nebo jejího vlivu. (Carlyle, 1841, 2001)

Dle Poppera (2000) navíc člověk, který má stát vůdcem, potřebuje dvě věci: potenciál pro vedení a motivace stát se vůdcem. Díky tomu můžeme předpokládat, že se bázlivi lidé budou do pozice vůdce dostávat jen těžko. V současné době jsou navíc jedním z významných pomocníků k získání postu vůdce, spolu s osobnostními kvalitami jedince a

⁹ Dědičným titulem se panovníkem stal např. Rudolf II., který byl takřka opakem ideálního politika: dle Weissensteina (1996, s. 123) patřila k jeho povahovým znakům „vrozená nesmělost, nedostatek schopnosti kontaktu sahající do bázně před lidmi až po pohrdání jimi, hluboká duševní nevyrovnanost a chorobná nedůvěřivost stupňující se až k stihomamu.“

situačními vlivy, média, díky nimž si mohou politikové budovat svou image,¹⁰ čímž si mohou pomalu získávat sympatie a následně pozici vůdce.

Bereme-li tedy vůdce jakožto člověka s velkým charismatem, najdeme u něj celou řadu vlastností a osobnostních předpokladů.

Dle Plamínka (2010) se lídři od ostatních lidí liší především ve schopnosti myslet v souvislostech, ve schopnosti zjednodušovat a v nutkání ovlivňovat své okolí. P.R. Hofstätter (in Nakonečný, 1999) dospěl na základě faktorové analýzy dat o vůdcovství ke třem faktorům, které přispívají k postu vůdce: inteligence, vitální energie a sebeovládání.

Jako další nejčastější rysy vůdců bývají označeny důvěra v možnost ovlivnění či kontroly probíhajících událostí, potřeba moci a vlivu, sebevědomí, tendence řešit problémy, snaha něčeho dosáhnout, podporovat zájmy různých skupin a šířit jejich názory a myšlenky, či obecná nedůvěra nebo podezíravost vůči druhým. (Lukas, Smolík, 2008) „V mírnější verzi je teorie vůdcovství obsažena právě v charismatu, běžně chápaného jako síla osobnosti,“ (Heywood, 2004, s. 368) přičemž jako silné osobnosti, které se tímto způsobem staly vůdci, můžeme označit již zmiňovaného Hitlera¹¹, nebo Fidela Castra – právě například v těchto případech myšlenka vůdce v nejextrémnější variantě vyústila do fašistického vůdcovského principu, ve kterém převládá všeobecná víra v existenci jednoho muže, který je předurčen k vedení davů.¹²

O tom však, že silné osobnosti mohou být i vůdci v pozitivním slova smyslu nás přesvědčují například bývalý papež Jan Pavel II., dalajláma, nebo F. D. Roosevelt.

V případě získání moci díky poutavé osobnosti jsou také velmi významným činitelem všeobecné okolnosti: vždyť dle Ericha Fromma žije i v dnešní době mnoho „Hitlerů“, tzn. lidí, kteří mají stejné myšlenky i ideje a třeba i osobnost jako on, ale k tomu, aby získali stejný vliv jako právě Hitler, jim chybí příležitost – souhra náhod a okolností. (Fromm, 1997)

A naopak, je i mnoho jedinců, kteří prohlašují, že by své moci nikdy nezneužili, ale opět jsou to jen domněnky, neboť jim k tomu ani nebyla dána příležitost.

Vzpomeňme na známý a velmi diskutovaný Zimbardův experiment, kdy „mírumilovným mladíkům,“ byly náhodně přiděleny role vězňů a dozorců. I když na začátku by to snad

¹⁰ Důležitost médií a sebereklamy si politikové uvědomují už řadu let – dokládá to např. Winston Churchill, o kterém Truchanovskij napsal, že, „o žádném politikovi nebylo napsáno tolik knih a článků. Ale nikdo nevykonával tolik pro vlastní reklamu jako Churchill sám. Nejlepší reklamou byly jeho četné knihy, jejichž hlavní postavou byl vždy autor.“ (Truchanovskij, 1986, s. 404)

¹¹ O jednotlivých rysech populární image Hitlera píše ve své knize např. J. P. Stern (1991), nebo G. Knopp (2005)

¹² Výzkumem autoritářských osobností a jejich voličů se zabýval např. Dean (2004).

nikoho ani nenapadlo, postupem času se všichni tak vžili do role, že experiment musel být pro brutalitu ukončen.

„Úspěch politika tedy není jen zásluhou osobních kvalit – je kombinací těchto kvalit a situace. Vždyť většina státníků, ač si to zpravidla o sobě nemyslí, jsou zcela obyčejní lidé. Většinou se jedná o všední, průměrné osobnosti, které od ostatních lidí odlišuje pouze zvýšený zájem o politické dění a větší sebevědomí.“ (Krejčí, 2004, s. 217)¹³

Závěrem je však nutné zmínit, že ani všechny tyto vlastnosti a příznivý vliv situace nemusí zákonitě přinést úspěch. Jak zjistil P.R. Hofstätter (in Nakonečný, 1999, s. 234): „charakterové vlastnosti vedených předpokládají určitý druh vůdce (např. týž důstojník může být schopen vést skupinu selských synků, ale nikoli jednotku složenou z městských akademiků)“ a dále, že „osobu nesoucí roli vůdce determinuje skupinový cíl (např. vůdce jednotky tajné policie se po převratu již nemusí znovu osvědčit ve službě novému režimu).“ Z těchto zjištění tedy vyplývá, že určitá skupina si vybírá svého vůdce na základě svých norem a hodnot, a výše zmíněné kvality osobnosti mohou být pouze návodné, ale nikoliv směrodatné.

¹³ O důležitosti vlivu situace hovoří v případě Hitlera Knopp (2005, s. 11): „Nejprve dějiny udělaly jeho, poté on udělal dějiny.“

5. KARIÉRA

5.1. Vymezení pojmu a dělení kariéry

Obdobně jako ostatní pojmy, i pojem kariéra lze definovat prostřednictvím různých hledisek: Arnold a kol. ji definují jako „sled pracovního zařazení ve spojení se zaměstnáním, aktivitami a zkušenostmi, se kterými se osoba setkala,“ (Arnold a kol., 2007, s. 512) Štika a kol. tuto definici rozšiřují na „strukturovaný sled událostí v profesionálním životě člověka, kdy pracovník postupuje, setrvává nebo sestupuje v hierarchii pracovních pozic, kdy mění jednu pracovní činnost za druhou ve struktuře různých zaměstnání, kdy získává a zhodnocuje pracovní zkušenosti a vytváří si profesionální pověst – image.“ (Štikar a kol., 2003, 119)

Kariéru můžeme rozlišit na subjektivní a objektivní:

- **Objektivní**, neboli vnější kariéra je zachycena v personálních dokumentech – ukazuje nám tak například, jaké kurzy a školení daný pracovník absolvoval, v jakých zaměstnáních byl zaměstnán apod.
- **Subjektivní**, neboli vnitřní kariéra, se pak vztahuje přímo k jednotlivci. Postihuje jeho osobní ocenění, postoje, zkušenosti i jeho osobnostní růst.

Objektivní a subjektivní kariéra mohou, ale nemusí být v souladu, a proto k posouzení, jak se kariéra vyvíjí, slouží odlišná kritéria, jako například plat, pozice v organizaci, pracovní výhody apod. (Štikar a kol., 2003; Bělohlávek, 1994)

5.2. Volba povolání

V kapitole o osobnosti bylo napsáno, že každý člověk se rodí s určitými vlohami, na základě kterých může v průběhu života rozvíjet různé schopnosti a tyto schopnosti jim poté dávají určité předpoklady k tomu vykonávat určitá povolání.

Podle Hollanda (in Štikar a kol., 2003) má být volba povolání založena na sebepoznání a na znalostech profesí, Sharf (in Arnold a kol., 2007) dále rozvíjí, že je třeba: jasně pochopit sebe sama, své postoje, schopnosti, zájmy, ambice; dále pak znát požadavky a podmínky úspěchu a vyhlídek v povolání a na základě těchto dvou skupin faktů učinit rozhodnutí.

5.3. Kariérové typy

Základní zaměření člověka, na základě kterého si volí své povolání, je vytyčeno prostřednictvím kariérových typů. D. C. McClelland odvozuje tyto typy od potřeb, které jsou člověku vlastní, a to potřeba výkonu, potřeba přátelství a potřeba moci.

Lidé, kteří mají zvýšenou potřebu výkonu, pak dle něj touží po zvýšené odpovědnosti, samostatnosti, po soutěži a překonávání překážek a na základě těchto skutečností volí povolání, která jim to umožní, jako například oblast prodeje, nebo vlastní podnikání.

Oproti tomu lidé, kteří mají zvýšenou potřebu přátelství neboli afiliace, touží po sdružování se, po vytvoření přátelských vztahů i v zaměstnání. Tito lidé se následně uplatňují například v oblastech sociální práce.

A konečně lidé, kteří mají zvýšenou potřebu moci, jak už sám název napovídá, touží po ovlivňování a řízení ostatních, což můžeme vidět například u manažerů. (Bělohlávek, 1994)

Kariérovými typy se zabýval také J. Holland, který vyzoroval, že „lidé vyhledávají taková prostředí, která odpovídají jejich založení, postojům a hodnotám, kde by mohli uplatnit své osobnostní předpoklady a zastávat role, jež jim vyhovují a těší je“ (Štikar a kol. 2003, s. 120), a na základě toho určil šest profesionálních typů:

- **realistický**, který vyhledává fyzickou aktivitu (řemeslníci);
 - **zkoumavý (intelektuální)** dává přednost výzkumu;
 - **sociální**, který preferuje interpersonální vztahy;
 - **konvenční**, který vyhledává činnosti, ve kterých jsou jasně vymezená pravidla (účetnictví);
 - **podnikavý**, který disponuje schopností přesvědčovat ostatní a
 - **umělecký**, který touží po vyjádření sebe sama prostřednictvím svých děl.
- (Bělohlávek, 1994)

5.4. Kariérové kotvy

Dalším člověkem, který se rozlišením a definováním kariérových typů zabýval, byl E. H. Schein. Podle něj si „po nástupu do zaměstnání nový pracovník utváří svůj sebeobraz a vypracuje si své profesní sebepojetí, které má tři složky:

vlastní sebeobraz schopnosti (založen na úspěších v různých pracovních situacích),
obraz motivů a potřeb a **obraz postojů a hodnot** (daný vztahem mezi vlastními hodnotami a postoji a hodnotami práce a zaměstnavatele).“ (Vendel, 2008, s. 41)

A právě hodnoty a motivy, kterých se jedinec nevzdává, jestliže je nucen učinit rozhodnutí ohledně své kariéry, ale naopak tyto hodnoty a motivy tuto volbu výrazně ovlivňují, stejně tak jako případnou volbu, jestli dané zaměstnání změnit, či ne, obsahují v sobě jednotlivé kotvy. (Schein, 1990a)

Určení kotev předcházela 13leté longitudinální studie, kdy Schein od roku 1961 sledoval další profesní dráhu 44 náhodně vybraných absolventů více ročníků MIT Sloan School of Management v Cambridge,¹⁴ kdy zkoumal interakce osobních hodnot a profesních akcí v jejich životě. (Schein, 1974) Na základě tohoto výzkumu pojmenoval Schein nejprve pět a později, na základě výzkumu dalších kolegů v 80. letech (např. C. Brooklyn Derr), celkem osm kariérových kotev (Schein, 1990b):

- ***Kotva technicko - funkční kompetence***
- ***Kotva manažerské kompetence***
- ***Kotva jistota (stabilita)***
- ***Kotva kreativita (podnikatelská kreativita, podnikavost)***
- ***Kotva autonomie (autonomie a nezávislost)***
- ***Kotva služba (oddanost věci)***
- ***Kotva soutěže (pravá výzva)***
- ***Kotva životní rovnováha (životní styl)¹⁵***

Jak už bylo řečeno, kariérové kotvy nejsou předem dány, ale vyvíjí se po nástupu do zaměstnání, a to po dobu tří až pěti (někde se uvádí až deseti) let a to prostřednictvím získávání pracovních i životních zkušeností i poznávání sebe sama. (Schein, 1990b)

„U většiny lidí tedy dominuje jedna z osmi uvedených kotev, ale lidé s danou kotvou mohou být spokojeni v různých povoláních, nebo naopak v jednom povolání mohou být naplněny potřeby svázané s různými kotvami. Například povolání vysokoškolského profesora může poskytnout prostor pro naplnění potřeb souvisejících s autonomií, jistotou, technicko-funkčních kompetencí nebo službou.“ (Schein, 1990a)

Na základě toho se tedy předpokládá, že většina jedinců, kteří budou vykonávat určité povolání, bude zaměřeno na stejnou kotvu, nebo stejné kotvy.

Nicméně proti existenci jen jediné kotvy vystupuje Bromley H. Kniveton (2004), který zkoumal vliv věku a zkušeností na preferenci kotvy – ve své studii se zaměřil na

¹⁴ Při výběru souboru byli kvůli větší validitě vyloučeni zahraniční studenti, studenti, kteří mířili do armády a studenti, kteří dále pokračovali v doktorském studiu.

¹⁵ Všechny tyto kotvy budou blíže popsány a jejich význam vysvětlen ve výzkumné části této práce.

porovnávání mladších a starších manažerů. Na základě zkoumání bylo zjištěno, že jen asi 50% jeho respondentů výrazně preferovalo jen jednu kotvu, u ostatních se na prvním místě umístily dvě až tři kotvy. Díky tomu tak můžeme předpokládat, že se kariérová orientace těchto lidí mění s ohledem na prožívání různých životních situací.¹⁶ Sám Schein (1990a, 1980) zmiňuje jednu z příčin výskytu dvou kotev: v období, kdy člověk nemá ještě dostatek pracovních zkušeností, nemusí mít vyhraněnou preferenci, která by se projevila v dominanci pouze jediné kotvy.

Kniveton na základě výsledků výzkumu také dále zdůrazňuje to, že se stále více ve společnosti preferuje kotva služby, což společnosti dle něj prospívá.

Během své pracovní kariéry může jedinec při volbě zaměstnání zohlednit určitou okamžitou potřebu vyplývající z momentální situace, např. řešení bezprostřední finanční tísně. Takovýto člověk, sice může v zaměstnání fungovat relativně dobře, ale jeho pracovní spokojenost je nízká, což i potvrdilo množství studií (např. Igbaria, 1991, Danzinger, 2006), a proto z dlouhodobějšího hlediska lze předpokládat, že bude usilovat o pracovní pozici, která bude uspokojovat jeho základní potřeby. (Schein, 1990a)

Co se týká rozložení kotev ve společnosti, v době provádění Scheinových výzkumů, tedy v 70. a 80. letech, bylo dle Scheina (1990a) v americké populaci následující rozložení kotev: 25% manažerská kompetence, 25% technicko-funkční, 10% autonomie, 10% jistota a zbylých 30% se rozdělilo mezi zbývající kotvy, ale systém kariérních kotev se v čase neustále mění – stále více se například rozšiřuje kotva kreativita a služba.

Od té doby proběhlo mnoho dalších výzkumů kariérových kotev, například Smithers a Beaty (1985) porovnávali preferenci kariérových kotev u manažerů ve veřejném a soukromém sektoru, v roce 1991 zjišťoval kolektiv autorů (Igbaria, Greenhaus, Parasuraman) kariérové kotvy u 464 pracovníků (z toho 46,1% manažerů) z oblasti informačních systémů, přičemž zjistil, že nejčastější kotvou byla kotva manažerské kompetence (26,1%) a technicko – funkční kompetence (22,6%) a nejméně častou byla kotva kreativity (4,7%).

Obdobná studie proběhla v Jižní Africe, kdy Igbaria, Meredith a Smith (1995) zkoumali kariérové kotvy u 112 osob, přičemž 71,4% byli manažeři.

Častými kotvami zde byly kotva služba, jistota zaměstnání a jistota zeměpisná, málo časté byly naopak kotva technicko – funkční kompetence a kotva kreativita. (in Lemrová, Vtípil, 2005) Zde můžeme vidět, že ani u manažerů nemůžeme automaticky předpokládat jako

¹⁶ K dalším autorům, kteří upřednostňují koncept nejen primární, ale i sekundární a případně i terciární kotvy patří i Feldman a Bolino (1996).

primární kotvu kotvu manažerských kompetencí. Tuto tezi potvrzuje výzkum Kivetona (2004), který rovněž zkoumal kariérové zakotvení u manažerů. V tomto výzkumu se kotva manažerských kompetencí umístila až za kotvou služby.

Vliv kariérového zakotvení k vybraným osobnostním dimenzím u českých manažerů zkoumal výzkum Lemrové, Vtípila, Bělohávka a Indry, kdy z osobnostních rysů dosahovali sledovaní jedinci vysokých skóre v rysech převaha, zodpovědnost, originální myšlení a ráznost. (Lemrová, Vtípil, Bělohávek, Indra, 2007)

5.5. Kariéra politika

Politika je povolání jako každé jiné, a proto i u ní platí všeobecné zásady.

Na začátku si tedy člověk musí nejdříve své povolání, v tomto případě povolání politika, zvolit. Jak již bylo zmíněno dříve, volba povolání má být založena na sebepoznání a na znalostech profese. (Holland in Štikar a kol., 2003) Jedinec by tedy měl být hned v úvodu schopen sebereflexe, na základě kteréž by měl být následně schopen rozpoznat, jestli jsou jeho osobnostní vlastnosti pro povolání politika vhodné, či nikoliv.

Ne však všem jedincům, kteří shledají, že jsou pro povolání politika vhodní, se podaří do politiky vstoupit. V této sféře totiž snad více než v kterékoliv jiné hrají velmi významnou roli situační vlivy, o kterých bylo hovořeno již dříve. Pomoci jedinci vstoupit do politiky tak mohou buď nenadálé události, kterých jedinec dokáže dostatečně využít, či významným pomocníkem je jistě členství v určité politické straně, kterou si daný jedinec zvolí na základě svých idejí a postojů, o čemž bylo více hovořeno v 1. kapitole této práce.

Následně je pro kariéru politika nutné, aby byl natolik silnou osobností, kterou by daná politická strana navrhla jako kandidáta do voleb, přičemž ve většině případů se jedná nejprve o volby na regionální úrovni. Pokud si jedinec získá přízeň voličů a získá ve volbách dostatečný počet hlasů, postoupí dále ve své politické kariéře, tedy zaujme danou politickou funkci.

Celá kariéra politika je tedy založena především na tom, do jaké míry dokáže zaujmout vedoucí strany i voliče, případně jak moc dokáže využít situace.

Zaujmutím voličů a získáním postu však jeho úkol nekončí – kariéra politika je rovněž snad více než kterékoliv jiné povolání povoláním nejistým, takže je na jedinci, jestli si tyto sympatie voličů a okolních politiků, a tedy i svůj politický post, dokáže udržet, či nikoliv. Není opravdu málo častým jevem, že je politik odvolán a nahrazen, přičemž důvody k tomuto činu mohou být nejrůznějšího charakteru – počínaje korupčními aférami, přes důsledky špatných rozhodnutí jedince.

5.5.1. Motivy vstupu do politiky

Stejně tak, jak se liší jednotlivé osobnosti politiků, o čemž jsem psala v předchozí kapitole, liší se i motivy, které jedince vedly k tomu vstoupit do politiky.

Dle Gardnera (in Popper 2000) Winston Churchill vysvětlil pohnutky k vůdcovství následovně: „Slavný muž je obvykle výtvozem nešťastného dětství. Bodnutí nepřízně osudu, podnět na ústrky a posměšky v raných letech jsou potřebné k evokování toho, že nemilosrdná fixace a účel houževnaté matky – s nebo bez které by obrovské akce byli zřídka kdy dokonalé“.

A právě jednotlivé rysy nešťastného dětství jako motiv vůdcovství popisuje ve své práci Popper (2000). Prvním z takových rysů je dle něj nepřítomnost otce v dětství. Tuto domněnku podporuje i Iremonger (1970, in Popper, 2000), který analyzoval biografické údaje 24 britských premiérů: počínaje Spencerem Percevaalem (1809), Nevillem Chamberlainem konče (1937), přičemž zjistil, že 15 z nich (tedy 66%) ztratilo v dětství svého otce, ve srovnání s pouhými 2% z tehdejší běžné populace. K obdobnému závěru přišel i Burns (1978 in Popper, 2000), který rovněž vycházel z autobiografií některých vůdců: velmi často se objevoval nedostupný, či úplně chybějící otec, a naopak velmi blízká osoba matky. Díky tomu tak dítě často vnímalo sebe samo jako náhradu otce, čímž se pro něj vůdcovství stalo naprosto přirozeným a navíc i velmi žádoucím projevem chování.

Dalším motivem k vůdcovství je dle Poppera (2000) nezdravé zbožňování v dětství, přičemž se toto nezdravé zbožňování dle něj později projeví v notně narcistické osobnosti jedince, která v dospělosti vyhledává takové osoby, které ji budou obdivovat a ctít.

Rovněž dle Krejčího můžeme v politice najít i politiky, kteří mají nízké sebevědomí a pocity bezvýznamnosti a právě politickou angažovaností chtějí tyto neurotické důvody vykompenzovat.

Tento motiv můžeme vidět nejčastěji v rámci tyranií a diktatur – takovíto lidé mají rovněž ambice stát se vůdci, neboli „nejautoritativnějšími členy skupiny (či instituce), jimž tato skupina přiznává právo rozhodovat“ (Krejčí, 2004, s. 213) a to právě z důvodu kompenzace svých komplexů.

Méně psychoanalyticky se této problematice věnuje Barber (in Krejčí, 2004): ten na základě zvláštností temperamentu, osobního stylu, motivů a dovedností rozlišil čtyři motivační typy politiků: **inzerenta**, který usiluje o uznání a jde mu o svoji kariéru - do politiky tedy vstupuje především proto, aby uspokojil své potřeby a touhy, a k tomu, aby

toho dosáhl, je ochotný vynaložit veškeré možné úsilí; **diváka**, který taktéž touží po uznání, ale je spíše pasivní – rovněž tedy vstupuje do politiky, aby se seberealizoval, avšak pro to, aby této seberealizace dosáhl, už nevynakládá tolik úsilí jako inzerent, spíše využívá náhodu a ostatní vnější vlivy. Dalším motivačním typem je **váhavec**, který se v politice ocitnul jakoby náhodou – politiku nevnímá jako prostředek své seberealizace, ale když se mu naskytla příležitost, vstoupil do ní a vyčkává, co mu teprve přinese. Posledním typem je **zákonodárce**, který vnímá svoji pozici jako výzvu. Právě zákonodárce si uvědomuje, jakou moc mu daná pozice přináší, a co díky ní může způsobit, či změnit.

Kromě toho dle Krejčího můžeme navíc v politice najít i politiky, kteří mají nízké sebevědomí a pocity bezvýznamnosti a právě politickou angažovaností chtějí tyto neurotické důvody vykompenzovat.

Tento motiv můžeme vidět nejčastěji v rámci tyranií a diktatur – takovíto lidé mají rovněž ambice stát se vůdci, neboli „nejautoritativnějšími členy skupiny (či instituce), jimž tato skupina přiznává právo rozhodovat“ (Krejčí, 2004, s. 213) a to právě z důvodu kompenzace svých komplexů.

5.5.2. Kariérové kotvy politiků

I když bylo výzkumů kariérových kotev provedeno již mnoho, oblastí takřka neprozkoumanou je oblast politiky, a to jak v České republice, tak i ve světě. V tomto směru opravdu ojedinělý výzkum kariérového zakotvení politiků provedla Soňa Lemrová (2006), přičemž se zaměřila na členy Parlamentu ČR. Na základě výzkumu bylo zjištěno, že primární kotvou českých poslanců a senátorů je kotva služba, přičemž službu výrazně preferovali především politici levicovní, kdežto pravicovní politici považovali za stejně významnou i kotvu autonomii. Sekundární kotvou se u sledovaného souboru stala kotva výzva a nejméně častou, tedy poslední kotvou pak kotva jistota. (Lemrová 2006)

Na výzkum Lemrové navázala Milada Sovadinová (2008), která v rámci své diplomové práce zkoumala kariérové zaměření politiků na regionální úrovni. Jako primární kotvu sledovaní probandi zvolili kotvu autonomie a jako poslední kotvu pak kotvu manažerská kompetence. Dále bylo zjištěno, že starší politikové tíhnou spíše ke kotvě technicko-funkční a starší politikové muži rovněž na kotvu jistota. U žen se preference kotev s věkem neměnila. V celkovém výsledku nebyly zjištěny žádné výrazné rozdíly při preferenci kotev s ohledem na pohlaví respondenta.

6. POSTOJ SPOLEČNOSTI K POLITIKŮM A POLITICE

Politika jakožto činnost, jejímž prostřednictvím lidé tvoří, chrání a mění obecná pravidla, nás provází odnepaměti – vždyť její počátky nalezneme už ve starověkém Řecku, kdy byla brána jako součást filosofie, historie a práva. A právě protože je nedílnou součástí života každého z nás, je jen málo lidí, kteří k ní nezaujali nějaké stanovisko.

Už několikrát v této práci jsem psala o velkém vlivu médií - o tom, jak důležitá je správná sebe prezentace politiků prostřednictvím médií v této oblasti, svědčí fakt, že právě média v současné době postoje lidí k politikům a k politice jako celku velmi ovlivňují, přičemž médiím velmi často pomáhají samy politické strany. Ty především před volbami rády hledají „prohřešky“ svých konkurentů, díky kterým se snaží snížit jejich popularitu u voličů.

Více tak než na svou vlastní předvolební kampaň se soustředí na antikampaň zaměřenou na ostatní politické strany, kterou se je snaží zdiskreditovat.

Nejenom díky tomu můžeme při vnímání politiky jako celku, a tím pádem i politiků, narazit na značně ambivalentní přístup:

Dle Heywoda (2004) se „samo slovo politika často bere jako neslušné a sama politika pak jako špinavost: pojí se s představou trampot, poruch a dokonce násilnosti na jedné straně a klamání, manipulace a lhaní na straně druhé.“ Dále pak pokračuje „už v roce 1775 zavrhl Samuel Johnson politiku jako pouhý nástroj k tomu, jak se ve světě prosadit, zatímco americký historik Henry Adams se o politice vyjádřil jako o soustavném podněcování nenávisti.“ (Heywood, 2004, s. 24)

Rovněž podle Scrutona „slovo politika mělo v Anglii původně hanlivý nádech, bylo mnohdy používáno k označení činnosti těch, kteří vyvolávali nesváry, angažovali se v různých utilitaristických skupinách a usilovali o moc nad ostatními.“ (in Adamovská, Křížkovský, 2000, s. 2)

Na druhou stranu Martin Luther prohlásil, že „vrchnost byla zřízena od Boha a je součástí božího díla,“ ale opět pokračuje: „nelze se proti ní bouřit, je nutno ji trpět jako boží trest a hledat spasení ve víře.“ (in Adamovská, Křížkovský, 2000, s. 19)

A na něj ve stejném duchu navazuje Jan Kalvín – podle něj byla vrchnost brána jako „ochránci veřejné nevinnosti, skromnosti, čestnosti a klidu a jejich hlavním úkolem bylo pečovat o obecné blaho a pokoj všech,“ ale ani on nezůstává u této pozitivní stránky: „ale vrchnost může mít i jiné poslání – být trestem božím.“ (in Adamovská, Křížkovský, 2000, s. 19)

Je zde tedy zřejmá tendence „klást rovnítko mezi politiku a politiku politických stran“ (Heywood, 2004, s. 26) a tedy i politiků, na které se přitom „často hledí jako na pokrytce bažící po moci, kteří své osobní ambice maskují řečením o službě veřejnosti a o svém ideovém přesvědčení,“ (Heywood, 2004, s. 26) podobně to vyjádřil Mills (in Arendtová, 1995, s. 27): „každá politika je bojem o moc, nejzazší formou politiky je násilí.“ A to už se znovu vracíme ke vnímání politiky jako boje o moc a jako prostředku k dosažení svých vlastních cílů.

Podle Heywooda (2004) se toto negativní vnímání „může objevovat už spisů Niccolo Machiavelliho, který ve svém Vladaři předložil realistický obraz politiky, a tak obrátil pozornost na to, jak političtí vůdcové klamou, jak jsou krutí a jak manipulují.“ (Heywood, 2004, s. 27)

Opět zde tedy narážíme na manipulaci, touhu po moci, v současném pojetí až korupci, což je také názor, který, troufám si říct, převládá i v současnosti.

Přesto však dříve někteří autoři kladli důraz na lidský um, kdy např. A Bergstrasser označil politiku jako „umění řídit a usměrňovat skupiny lidí“ (in Müller, 1991, s. 24), či podle O. H. von der Gablenze „politika zajišťuje bezpečnost a pořádek ve spolužití lidí.“ (in Müller, 1991, s. 25)

Jak tedy vidíme, do vnímání politiky a politiků společností se značně promítají subjektivní zkušenosti a postoje, na základě kterých se názor na ni utváří, přičemž nelze rozhodnout, který z těchto způsobů vnímání je absolutní a správný, což jen poukazuje na to, jak je politika a politická věda rozsáhlá a nejednoznačná

7. VÝZKUMNÁ ČÁST

7.1 Přehled hlavních teoretických východisek a cílů

Úkolem politiků je zajistit správu a řádný chod země. Politikové tedy fungují jako forma autority, kterou musíme respektovat – a to mimo jiné prostřednictvím dodržováním zákonů a vyhlášek, které politikové vydávají, čímž uplatňují svou legitimní moc vůči občanům.

Kvůli těmto významným pravomocem se klade velký důraz na osobnost jedinců, kteří chtějí zastávat funkci politika, a to jak na regionální, tak celorepublikové úrovni. Zjišťování kvalifikačních a osobnostních předpokladů nebývá na základě žádného personálního výběru, ani výběrového testu, ale většinou je to pouze na základě dosažených úspěchů a schopnosti jedince oslovit voliče.

Pozornost tak bývá zaměřena mimo jiné na zjišťování osobnostních rysů kandidáta, významným prvkem je také míra empatie vůči občanům a skutečnost, do jaké míry dokáže daný jedinec oslovit co možná největší spektrum voličů, přičemž o významu ztotožnění se voliče s kandidátem hovoří výzkumy popsané v teoretické části práce.

Díky této důležitosti osobností, hodnot a postojů politiků, jsem se zaměřila na zkoumání osobnostních dimenzí politiků.

Politika je však především povolání, které daný jedinec vykonává.

Rozličné kariérové kotvy reprezentují odlišné potřeby, zájmy i chování, a proto jsem hledala, zda existuje nějaká souvislost mezi profesí politika a nějakou specifickou kariérní kotvou.

Záměrem mé práce bylo tedy zjistit, zda se u profesionálních politiků projevuje nějaká osobnostní dimenze ve větší míře, zda je tedy nějaká osobnostní dimenze pro toto povolání charakteristická. A stejně tak jsem zkoumala, jestli jsou politikové lidé, u kterých převládá jedna kariérní kotva, mají-li tedy stejné profesní preference, nebo naopak, jestli jsou politikové lidé mnoha rozličných osobnostních i kariérních typů.

V mé práci jsem si vytyčila následující cíle a hypotézu:

1. Zjistit rozložení kariérových kotev u sledovaného souboru politiků.
2. Zjistit, zda některá z osobnostních dimenzí spadá mimo normu běžné populace.

H1: Ve sledovaném souboru politiků pravicově orientovaní politici statisticky významně více skórují na kotvě autonomie oproti levicově orientovaným politikům.

Tuto hypotézu jsem stanovila na základě výzkumu Lemrové z roku 2006, kdy levicově orientovaní politikové jako primární kotvu zvolili kotvu služby, ale pravicově orientovaní politikové jako primární kotvu zvolili kotvu služby a autonomie.

7.2 Aplikovaná metodika

Pro získání potřebných údajů jsem použila kvantitativní přístup, v rámci kterého jsem prováděla dotazníkové šetření u členů Parlamentu ČR prostřednictvím dvou dotazníků:

Dotazník kariérových kotev, který se zaměřuje na určení kariérových typů jedince, a Freiburský osobnostní dotazník – zkrácenou verzi K, která odhaluje osobnostní dimenze jedince. Tyto dotazníky jsem zvolila především kvůli možnosti porovnání výsledků s výsledky výzkumu S. Lemrové z roku 2006 a M. Sovadinové z roku 2008, které použily stejné dotazníky na podobném souboru.

Metodou sběru dat byl prostý záměrný výběr.

Na e-mailové adresy všech poslanců a senátorů Parlamentu ČR, které jsou volně k dispozici buď na webových stránkách Poslanecké sněmovny, Senátu, nebo na osobních webových stránkách politiků, jsem zaslala oba dotazníky, spolu s průvodním dopisem, který vysvětloval význam výzkumu.

Oslovování politiků proběhlo ve dvou různých volebních obdobích, přičemž politikové prvního volebního období byli osloveni v lednu 2010¹⁷, politikové druhého volebního období byli osloveni celkem třikrát, a to v prosinci 2010, v dubnu 2011 a v červnu 2011.

Kromě oslovení každého politika jednotlivě jsem také v prosinci 2010 zaslala běžnou poštou oba dotazníky spolu s průvodním dopisem všem předsedům Poslaneckých klubů, výborů a komisí a rovněž předsedům Senátorských výborů, komisí a klubů, s prosbou o rozšíření myšlenky výzkumu mezi své členy.

Získané výsledky byly hodnoceny v rámci celého souboru a jednotlivých skupin: poslanci – senátoři, levice – střed – pravice, muži – ženy.

¹⁷ Výsledky výzkumu z prvního volebního období byly již zveřejněny v mé ročníkové práci. (Baroňová, 2010).

7.2.1. Dotazník kariérových kotev

(Zdroj: Schein, E.H., 1990: Career Anchors, Discovering Your Real Values. Překlad: S. Lemrová).

Dotazník obsahuje celkem 40 tvrzení. Na základě toho, jak moc se proband s tvrzením ztotožňuje, přiřadí k němu příslušnou hodnotu v rozmezí 1 – 6, přičemž pokud jej daná výpověď vystihuje nejvíce (=vždy pro mě platí), je označena 6 a pokud je nejméně vystihující (=nikdy pro mne neplatí), je označena 1.

Číslice 1 – 6 znamenají přidělené body. Po sečtení bodů příslušných odpovědí je stanoveno, která kotva je pro jedince nejtypičtější až po kotvu nejméně důležitou.

Kotva s nejvyšším počtem získaných bodů je označena pořadovým číslem 1 – primární kotva (nejdůležitější), za ní následuje kotva sekundární... a poslední kotva, tedy kotva s nejnižším počtem bodů, je označena pořadovým číslem 8, což značí, že je pro probanda nejméně významnou kotvou. Díky tomuto řazení získáme srovnání, která kotva či kotvy jsou pro jedince významné a které jsou nejméně důležité.

Výsledkem dotazníku je tedy kariérová kotva, která zahrnuje hodnoty a motivy, kterých se jedinec nevzdává, je-li nucen učinit rozhodnutí ohledně své kariéry a která ovlivňuje volbu kariéry, rozhodnutí zda změnit zaměstnání a určuje pohled jedince na jeho budoucnost. (Schein, 1990a)

Schein na základě svých výzkumů pojmenoval osm kariérových kotev:

- **Kotva technicko - funkční kompetence:** Jak už sám název napovídá, pro pracovníka s touto kotvou je rozhodující technicko - funkční obsah práce, a to v rámci své odbornosti v určitém oboru. Spíše než peníze a pracovní postup je pro něj důležitější zdokonalování dovedností, a proto pokud by mohli získat výhodnější pracovní místo, ale mimo jejich odbornost, často jej odmítnou.

- **Kotva manažerské kompetence:** Tato kariérová kotva se vyznačuje silnou motivací k tomu získat pozici s manažerskou zodpovědností. Jedinci s touto kotvou rádi analyzují a řeší problémy, vedou a ovlivňují lidi, a krizové situace jej vyloženě stimulují. Přijímají zodpovědnost za výsledky práce a stále usilují o povýšení, přičemž na rozdíl od lidí s technicko-funkční kotvou, lidé s manažerskými kompetencemi berou odbornost ne jako cíl, ale jako prostředek k získání toho, co chtějí.

- ***Kotva jistota (stabilita):*** Pokud budeme brát lidi s manažerskými kompetencemi jako jedince, kteří se nebojí riskovat, lidé, kteří mají primární kotvu jistoty, jsou jejich opakem. Oni totiž touží po jistotě zaměstnání, příjmů, ale také výhod, které jsou jim poskytovány. Na základě toho se často přizpůsobují hodnotám a normám organizace, jen aby jejich místo nebylo ohroženo. Nemají velké ambice, jsou nejistí v rozhodování, chybí jim odvaha, ale na druhou stranu jsou značně obětaví vůči příkazům, které mají vykonat.

- ***Kotva kreativita (podnikatelská kreativita, podnikavost):*** Jedinci s touto kotvou touží především po seberealizaci, chtějí prostřednictvím svého zaměstnání vytvořit něco nového, přijít s něčím originálním. Proto je i prvotní motivací právě seberealizace, a teprve až později přicházejí na řadu finance. Oproti lidem s manažerskou kompetencí, lidé s kotvou kreativity nejsou tolik odpovědní, jelikož chtějí stále přicházet s něčím novým, rutina a rutinní chod je pro ně cizí – v okamžiku, kdy je jejich nápad realizován, ztrácí zájem o projekt a raději se přesouvají na projekt nový.

- ***Kotva autonomie (autonomie a nezávislost):*** Lidi s primární kotvou autonomie můžeme označit za pravý opak lidí s kotvou jistoty. Tito jedinci se nebojí riskovat, naopak chtějí maximální nezávislost, vlastní plán a tempo práce, nechtějí být omezováni. Často neakceptují pravidla ani nároky, ale touží po samostatnosti, a proto je často láká samostatné povolání, v kterém se nebudou muset přizpůsobovat.

- ***Kotva služba (oddanost věci):*** Jedinec orientovaný na službu chce zlepšit v nějakém směru svět. Ve svém zaměstnání chce propagovat své hodnoty, o kterých věří, že jsou prospěšné pro společnost a na základě toho se snaží o vytvoření něčeho prospěšného pro ostatní.

- ***Kotva soutěže (pravá výzva):*** Jak už sám napovídá, motivačním činitelem u jedinců s touto kotvou je překonávání překážek, řešení takřka neřešitelných problémů, či soupeření, přičemž tito jedinci mají jediný cíl – zvítězit. Smysl má pouze taková práce, která přináší náročné výzvy.

- **Kotva životní rovnováha (životní styl):** Lidé s touto kotvou se snaží o to, aby jejich zaměstnání plně odpovídalo jejich životnímu stylu, a to tím, že hledají práci, která bere ohled na jejich mimopracovní role. Díky tomu vyhledávají firmy, které jim nabízí např. částečný pracovní úvazek, programy na podporu rodin apod.

Plné znění tohoto dotazníku v podobě, v jaké jsem jej distribuovala probandům, je uvedeno v Příloze č. 4.

7.2.2. Freiburský osobnostní dotazník

(Zdroj: J. Gahrenberg, H. Selg, R. Hampel; Psychodiagnostiké a didaktické testy, n.p. Bratislava, 1984)

Tento standardizovaný dotazník existuje ve více verzích, kompletní verze obsahuje 212 položek. Ve své práci jsem použila verzi K, která obsahuje 76 položek, z důvodu usnadnění vyplňování testu.

Každá položka obsahuje výpověď, která se vztahuje na to, jak se proband cítí, jaké jsou jeho zvyky, postoje apod. Pokud se proband s danou výpovědí ztotožňuje, označí, že s ní souhlasí, pokud se s ní neztotožňuje, označí políčko „nesouhlasím“. Na základě tohoto označení jsou spočítány kladné odpovědi, tedy počet označených políček „souhlasím“, které se vztahují k určité osobnostní dimenzi, čímž získáme hrubé skóre. Toto skóre následně převedeme na skóre vážené, které se vyjadřuje ve formě percentilů a staninů. Já jsem ve své práci využívala staniny, které jsem porovnávala s normami dotazníku.

Tento dotazník umožňuje sledovat nezávislé dimenze osobnosti: nervozitu, spontánní agresivitu, depresivitu, vzrušivost, družnost, mírnost, reaktivní agresivitu, zdrženlivost a otevřenost; později byly doplněny ještě škály na extroverzi, emocionální labilitu a maskulinitu.

- **Nervozita:** Tato škála zjišťuje, jak moc se u daného jedince projevují psychosomatické projevy, jako například problémy s trávením, poruchy spánku, podrážděnost apod.
- **Spontánní agresivita:** U této škály zjistíme, do jaké míry respondent přiznává projevy spontánní tělesné a verbální agrese, neovladatelnost, či nevyrovnané chování.

- **Depresivita:** Tato škála ukazuje, jak moc je daný jedinec rozladěný, jak často mívá smutnou, sklíčenou až podrážděnou náladu. Dále také do jaké míry se cítí osamělý až nepochopený a nespokojený.
- **Vzrušivost:** Vysoké skóre v rámci této škály značí vysokou dráždivost, napětí, nízkou frustrační toleranci, netrpělivost až efektivitu. Nízké skóre pak popisuje pravý opak.
- **Družnost:** Na základě této škály dovedeme posoudit, do jaké míry daný jedinec vyhledává kontakty, a jak moc je aktivní a výmluvný.
- **Mírnost:** K mírnosti dále zjišťujeme taktéž sebedůvěru, či váhavost, vytrvalost a neúnavnost, ale také důvěřivost a míru optimismu.
- **Reaktivní agresivita:** U této škály se nám jedná především o míru egocentričnosti a agresivity, o to, jakým způsobem je jedinec schopen prosazovat své vlastní zájmy a jak moc dokáže být nedůvěřivý.
- **Zdrženlivost:** Kromě zdrženlivosti tato škála udává také míru studu, rozpaků, schopnost navazování a udržování kontaktů s lidmi, ale také míru nejistoty a obav.
- **Otevřenost:** Otevřenost v sobě skýtá také sebekritičnost, případně tendenci k tomu, vytvářet o sobě dobrý dojem, až samolibost.
- **Extroverze:** Tato škála nám pomáhá zjistit míru družnosti, impulzivity, potřebu kontaktu, ale také četnost vyhledávání změn, vzrušení a aktivity.
- **Emocionální labilita:** V této škále zjistíme, jak moc se jedinci mění nálady, jestli je spíše optimista nebo pesimista, do jaké míry je sebejistý.
- **Maskulinita:** Poslední škála nám udává, jestli je jedinec „typicky mužsky“ aktivní, sebejistý, pohotový s tendencí prosazovat se, nebo naopak zdrženlivý, plachý a často až neklidný.

Plné znění tohoto dotazníku v podobě, v jaké jsem jej distribuovala probandům, je uvedeno v Příloze č. 5.

7.2.3. Použité statistické metody

Ke statistickému zhodnocení získaných dat byl využit dvouvýběrový Studentův t-test pro posouzení statistické významnosti rozdílu preferencí kotvy autonomie u levicových a pravicových politiků.

Výpočty byly zpracovány v programu Microsoft Office Excel 2007.

7.3 Popis zkoumaného souboru

Potřebné podklady pro tento výzkum jsem získala vyplněním dotazníků poslanci a senátory Parlamentu České republiky, a to ze všech parlamentních stran: zastoupena byla tedy politická levice, pravice i politický střed, přičemž politikové byli osloveni ve dvou různých volebních obdobích.

Respondentům byly rozeslány elektronickou poštou oba dotazníky i s průvodním dopisem, který vysvětloval cíle i problematiku výzkumu a podmínky podílení se na něm.

Politikům prvního volebního období byly dotazníky zaslány v lednu 2010.

V tomto volebním období bylo osloveno celkem 281 politiků: 200 poslanců a 81 senátorů. Politikům druhého volebního období byly dotazníky zaslány v prosinci 2010, v dubnu 2011 a v červnu 2011. V tomto volebním období bylo osloveno rovněž celkem 281 politiků: 200 poslanců a 81 senátorů.

Celkový počet oslovených politiků je 420: 317 poslanců a 103 senátorů.

Tento počet je z důvodu, že 85 poslanců a 60 senátorů je ve funkci v obou volebních obdobích a další 3 politikové byli ve svém volebním období nahrazeni jiným politikem.

Z celkového počtu 420 oslovených politiků na mou výzvu odpovědělo kladně 84 jedinců (návratnost je tedy 20%), přičemž 75 jedinců vyplnilo oba dotazníky, Dotazník kariérových kotev vyplnilo 76 probandů a Freiburský osobnostní dotazník 83 probandů.

Čtyři dotazníky nebyly z důvodu nekompletních odpovědí do výzkumu zařazeny.

Záporně na mou výzvu reagovalo 25 jedinců, přičemž příklady důvodů negativních odpovědí budou více popsány v Diskuzi této práce.

Jeden jedinec, který reagoval v prvním volebním období záporně, reagoval ve druhém volebním období kladně; na výzvu vůbec nereagovalo celkově 303 politiků.

Celkový počet politiků zařazených do výzkumu			84
Průměrný věk všech politiků zařazených do výzkumu			51,3
Muži	62 (74,7%)	věkový průměr mužů	52,7
Ženy	21 (25,3%)	věkový průměr žen	49,5
<i>(1 proband neoznačil pohlaví)</i>			
Poslanci	53 (64,6%)	věkový průměr poslanců	47,9
Poslanci muži	38		
Poslanci ženy	14		
Senátoři	29 (35,4%)	věkový průměr senátorů	57,7
Senátoři muži	24		
Senátoři ženy	5		
<i>(2 probandi neoznačili zařazení v komoře)</i>			
Levice	42 (50%)	věkový průměr levice	51,6
Levice mužů	30		
Levice žen	11		
Střed	10 (11,9%)	věkový průměr středu	49,7
Střed mužů	5		
Střed žen	5		
Pravice	32 (38,1%)	věkový průměr pravice	51,3
Pravice mužů	27		
Pravice žen	5		

7.4. Výsledky práce

7.4.1. Výsledky dotazníku Kariérové kotvy

Podle původní Scheinovy představy určuje kariérové směřování jedince jedna (primární) kotva, někteří autoři, např. Kniveton (2004), však doporučují zohledňovat kotvy dvě - primární a sekundární. Sám Schein (1990a, 1980) zmiňuje jednu z příčin výskytu dvou kotev: v období, kdy člověk nemá ještě dostatek pracovních zkušeností, nemusí mít vyhraněnou preferenci, která by se projevila v dominanci pouze jediné kotvy.

Z tohoto důvodu byly u studovaného souboru sledovány obě (primární i sekundární) kotvy. Abychom zjistili, která kotva je pro politiky nejméně určující a charakterizující, zaměřila jsem se rovněž na kotvu, kterou v rámci výzkumu politikové preferovali nejméně, tudíž, která je jejich kariérovému životu nejbližší. Tato kotva bude dále označována jako kotva poslední.

Tab. 1 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti výskytu kariérových kotev v rámci celého souboru (n=76)

Kotva	Primární		Sekundární		Poslední	
	n	%	n	%	n	%
Technicko-funkční	5	6,6%	6	7,9%	3	3,9%
Manažerská kompetence	1	1,3%	7	9,2%	29	38,2%
Autonomie	15	19,7%	13	17,1%	5	6,6%
Jistota	3	3,9%	6	7,9%	23	30,3%
Kreativita	4	5,3%	8	10,5%	23	30,3%
Služba	30	39,5%	15	19,7%	1	1,3%
Soutěž	8	10,5%	22	28,9%	4	5,3%
Životní styl	14	18,4%	14	18,4%	4	5,3%

U sledovaného vzorku politiků byla uváděna nejčastěji jako primární kotva služba (39,5%), přičemž se tato kotva objevila zároveň nejméněkrát na posledním místě (1,3%). Jako druhá nejčastější primární kotva byla uvedena autonomie (19,7%), následovaná kotvou životní styl (18,4%).

Jako sekundární kotva byla nejčastěji označena kotva soutěže (28,9%).

Nejméně významnou kotvou byla nejčastěji kotva manažerská kompetence (38,2%) následována kotvou kreativity (30,3%) a kotvou jistoty (30,3%).

Výrok, se kterým se zúčastnění politikové v rámci tohoto testu nejvíce ztotožnili: „Ve svém povolání cítím největší zadostiučinění tehdy, pokud jsem využil/a svůj talent ke službě jiným.“

Tento výrok dostal průměrné ohodnocení 5,7 bodů z 6 možných.

Naopak výrok, se kterým se politikové v rámci tohoto testu ztotožnili nejméně, je: „Ve své pracovní kariéře se budu cítit úspěšně pouze tehdy, když se stanu generálním ředitelem nějaké organizace.“

Tento výrok dostal průměrné ohodnocení 2 body z 6 možných.

Kariérní kotvy z hlediska dělení probandů na muže a ženy

Tab. 2 Zjištěné absolutní (n) a relativní četnosti výskytu kariérových kotev u mužů (n=57)

Kotva	Primární		Sekundární		Poslední	
	n	%	N	%	n	%
Technicko-funkční	4	7,0%	5	8,8%	3	5,3%
Manažerská kompetence	1	1,8%	4	7,0%	14	24,6%
Autonomie	12	21,1%	12	21,1%	3	5,3%
Jistota	3	5,3%	4	7,0%	18	31,6%
Kreativita	5	8,8%	5	8,8%	19	33,3%
Služba	19	33,3%	12	21,1%	1	1,8%
Soutěž	8	14,1%	17	29,9%	4	7,0%
Životní styl	10	17,6%	9	15,8%	4	7,0%

Tab. 3 Zjištěné absolutní (n) a (%) relativní (%) četnosti výskytu kariérových kotev u žen (n=21)

Primární		Sekundární		Poslední	
n	%	n	%	n	%
1	5,6%	1	5,6%	0	0%
0	0%	1	5,6%	10	55,6%
3	16,7%	2	11,1%	2	11,1%
0	0%	2	11,1%	5	27,8%
0	0%	3	16,7%	3	16,7%
10	55,6%	2	11,1%	0	0%
0	0%	4	22,2%	0	0%
4	22,2%	5	27,8%	0	0%

Nejčastější primární kotvou u mužů i u žen byla kotva služby (u mužů 33,3%, u žen 55,6%) což koresponduje s výsledky celého souboru.

Nejčastější sekundární kotvou u mužů je kotva soutěže (29,9%), oproti tomu u žen je to kotva životní styl (27,8%).

Nejméně častou kotvou u mužů byla kotva kreativity (33,3%), nejméně častou kotvou u žen pak kotva manažerské kompetence (66,6%).

Kariérní kotvy z hlediska dělení probandů na politickou levič, pravici a politický střed

Tab. 4 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti výskytu kariérových kotev u politické pravice (n=32)

Kotva	Primární		Sekundární		Poslední	
	n	%	n	%	n	%
Technicko-funkční	1	3,1%	1	3,1%	2	6,3%
Manažerská kompetence	0	0%	4	12,5%	10	31,3%
Autonomie	11	34,4%	6	18,8%	0	0%
Jistota	1	3,1%	1	3,1%	12	37,5%
Kreativita	2	6,3%	7	21,9%	9	28,1%
Služba	6	18,8%	7	21,9%	1	3,1%
Soutěž	5	15,6%	7	21,9%	4	12,5%
Životní styl	6	18,8%	3	9,8%	3	9,8%

Tab. 5 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti výskytu kariérových kotev u politické levice (n=36)

Primární		Sekundární		Poslední	
n	%	n	%	n	%
3	8,3%	5	13,9%	0	0%
1	2,8%	3	8,3%	16	44,4%
3	8,3%	6	16,7%	4	11,1%
1	2,8%	5	13,9%	8	22,2%
2	5,6%	1	2,8%	11	30,6%
18	50,0%	6	16,7%	0	0%
3	8,3%	11	30,6%	0	0%
8	22,2%	7	19,4%	1	2,8%

U politiků, kteří se hlásí k politické pravici, byla uváděna nejčastěji jako primární kotva autonomie (34,4%), přičemž se tato kotva zároveň umístila nejméněkrát na posledním místě (0%). Jako nejčastější sekundární kotva byly označeny kotva kreativita, služba a soutěž (21,9%). Nejméně významnou kotvou byla nejčastěji kotva jistoty (37,5%).

Výsledky poslanců a senátorů, kteří se hlásí k politické levici, korespondují s výsledky celého souboru. Jako nejčastější primární kotva byla zvolena kotva služby (50,0%), jako nejčastější sekundární kotva pak kotva soutěže (30,6%), v čemž se jako jediném shodují s pravicově orientovanými politiky.

Jako poslední kotva byla nejčastěji kotva manažerských kompetencí (44,4%).

K politickému středu se z celého souboru hlásilo pouze osm jedinců, proto mohou být data zkreslená a jejich výpověď je spíše orientační. Vzhledem k malému počtu probandů výsledky neuvádím v tabulce, pouze v přehledu.

Jako primární kotvu politikové hlásící se k politickému středu nejčastěji zvolili kotvu služby (75%), jako sekundární nejčastěji kotvu pravé výzvy a životního stylu (50%) a jako poslední kotvu pak nejčastěji kotvu jistoty a kotvu kreativity (37,5%).

Co se týká statistické významnosti rozdílu mezi preferencí kotvy autonomie u politické pravice a politické levice, Studentův t-test ukázal, že neexistuje statisticky významný rozdíl preferencí této kotvy u politické levice a politické pravice.

Kariérní kotvy z hlediska dělení probandů na poslance a senátory

Tab. 6 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti výskytu kariérových kotev u poslanců (n=48)

Kotva	Primární		Sekundární		Poslední	
	n	%	N	%	n	%
Technicko-funkční	4	8,3%	5	10,4%	2	4,2%
Manažerská kompetence	0	0%	5	10,4%	18	37,5%
Autonomie	8	16,7%	6	12,5%	5	10,4%
Jistota	3	6,3%	5	10,4%	14	29,2%
Kreativita	4	8,3%	5	10,4%	13	27,0%
Služba	18	37,5%	9	18,8%	1	2,1%
Soutěž	3	6,3%	13	27,0%	3	6,3%
Životní styl	11	23,0%	0	0%	2	4,2%

Tab. 7 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti výskytu kariérových kotev u senátorů (n=25)

Primární		Sekundární		Poslední	
n	%	n	%	n	%
1	4,0%	1	4,0%	1	4,0%
1	4,0%	2	8,0%	10	40,0%
7	28,0%	6	24,0%	0	0%
0	0%	1	4,0%	9	36,0%
0	0%	3	12,0%	8	32,0%
11	44,0%	4	16,0%	0	0%
5	20,0%	8	32,0%	0	0%
2	8,0%	4	16,0%	2	8,0%

Mezi sledovaným vzorkem poslanců a senátorů není žádný rozdíl v preferenci sledovaných kotev: primární, sekundární i poslední kotvy tedy korespondují s výsledky celého sledovaného souboru.

Nejčastěji jako primární kotva byla uváděna kotva služby (u poslanců 37,5%, u senátorů 44,0%). Poslanci a senátoři se navzájem liší až druhou nejčastější primární kotvou – zatímco poslanci uvádějí kotvu životní styl (23,0%), senátoři uvádějí kotvu autonomie (28,0%).

Jako sekundární kotva byla uváděna nejčastěji kotva soutěže (u poslanců 27,0%, u senátorů 32,0%) a jako poslední kotva byla nejčastěji uváděna kotva manažerská kompetence (u poslanců 37,5%, u senátorů 40,0%), následována shodně u obou souborů kotvou jistoty (u poslanců 29,2%, u senátorů 36,0%).

7.4.2. Výsledky Freiburského osobnostního dotazníku

Podle tohoto dotazníku můžeme rozlišit 12 osobnostních dimenzí, jež ovlivňují myšlení, chování i postoje jedince.

Z výsledků sledujeme, zda je některá dimenze oproti normě zvýšená, nebo snižená, přičemž výsledky získáme sečtením individuálních odpovědí na jednotlivé položky ve standardních a doplňkových škálách, vyhodnocujeme pomocí šablon.

Získané hodnoty nám poskytnou hrubé skóre, pomocí kterého získáme skóre vážené.

Na základě váženého skóre následně získáme hodnotu staninu, kterou porovnááme s normami, které byly vytvořeny základním souborem 2582 probandů.

V normě je označeno skóre 4-6, pokud je tedy výsledné skóre nižší, je oproti normě snižené a naopak, pokud je vyšší než 6, je oproti normě zvýšené.

Tab. 8 Porovnání průměrné hodnoty staninu ve zkoumaném souboru (n=83) s průměrným staninem v normě, který je v intervalu 4-6

Škála	Průměrný stanin ve zkoumaném souboru
Nervozita	5
Spontánní agresivita	6
Depresivita	4
Vzrušivost	4
Družnost	7
Mírnost	7
Reaktivní agresivita	5
Zdrženlivost	4
Otevřenost	6
Extroverze	7
Emocionální labilita	4
Maskulinita	7

 Zvýšení oproti normě

 Snižení oproti normě

Na základě výsledků Freiburského osobnostního dotazníku vyplývá, že politikové, kteří se zapojili do výzkumu, mají zvýšenou tendenci ke družnosti - jsou tedy podnikaví, aktivní a výmluvní a mají tendence vyhledávat ostatní lidi a družit se s nimi. Stejně tak je zvýšená i dimenze mírnosti, která vykazuje sebedůvěru, dobré snášení zátěže a využívání příležitostí. Zvýšená je rovněž dimenze extroverze, která značí opět družnost, impulzivitu, potřebu

kontaktu, ale také zvýšenou četnost vyhledávání změn, vzrušení a aktivity, a dimenze maskulinita, která znamená aktivní sebeprosazování, sebejistotu a podnikavost.

U celkového souboru nebyla žádná osobnostní dimenze snižena.

Data z podrobnější analýzy jednotlivých dimenzí dotazníku

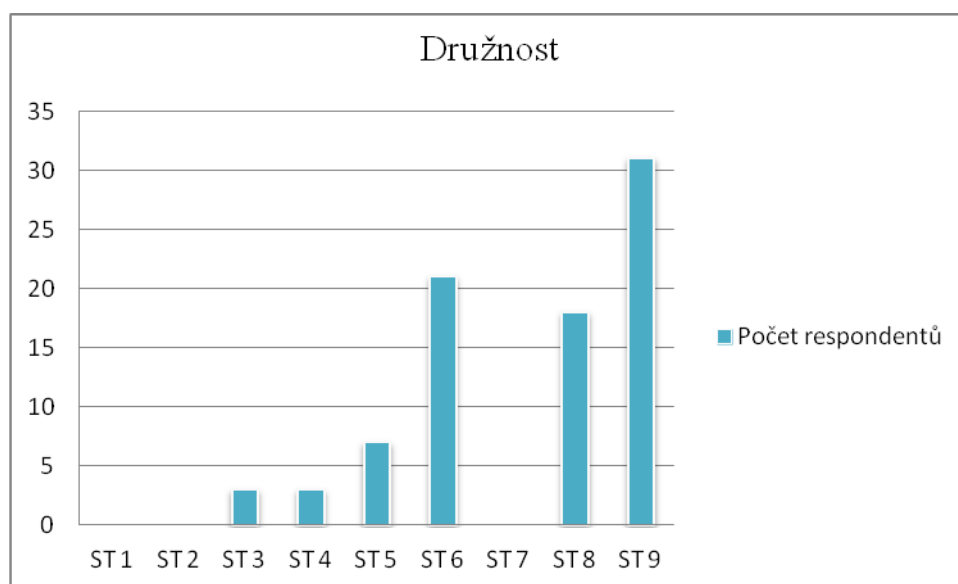
Na základě podrobnější analýzy výsledků celého souboru zkoumaných politiků můžeme zjistit konkrétní rozložení staninů (ST1 – ST9) v jednotlivých dimenzích.

Následující tabulky a grafy ukazují analýzy u dimenzí, které jsou u celého souboru zvýšené, analýza zbývajících dimenzí je umístěna v Příloze č. 6.

Tab. 9 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti zkoumaného souboru politiků odpovídající staninovým normám dimenze Družnost (n=83)

Staniny	N	%
ST 1-3	3	3,6%
ST 4-6	31	37,4%
ST 7-9	49	59,0%

Graf 1. Rozložení staninů v dimenzi Družnost ve zkoumaném souboru politiků (n=83)

Z tabulky a grafu pro dimenzi Družnost vyplývá, že jen 3,6% zkoumaných respondentů se jeví jako osobnostně uzavřených.

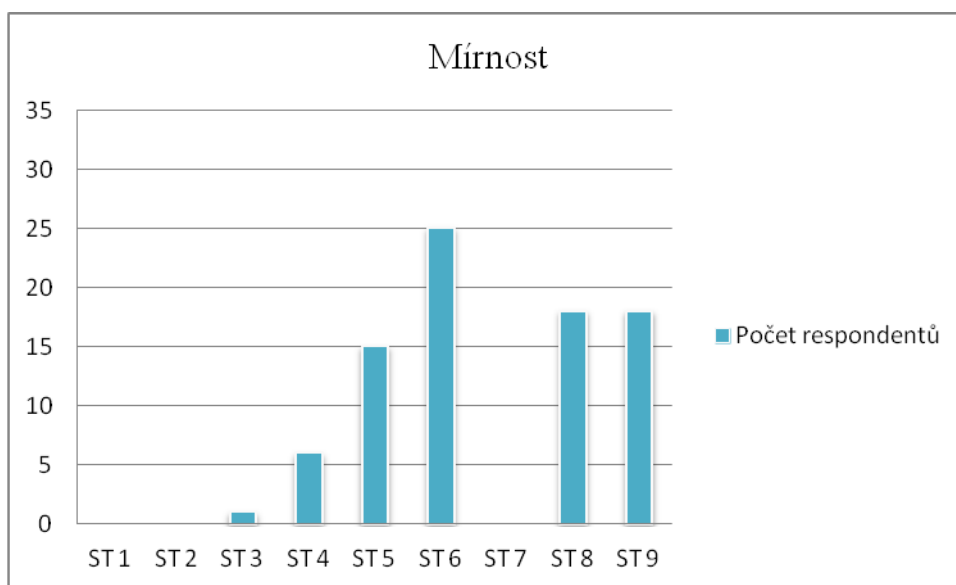
37,4% politiků se v rámci potřeby družnosti a navazování kontaktů jeví jako průměrní, tedy odpovídají normě společnosti.

59% dotazovaných respondentů má potřebu družnosti oproti normě společnosti zvýšenou, což podtrhuje i to, že v celé dimenzi Družnost převládá 9. stanin nad ostatními.

Tab. 10 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti zkoumaného souboru politiků odpovídající staninovým normám dimenze Mírnost (n=83)

Staniny	n	%
ST 1-3	1	1,2%
ST 4-6	46	55,4%
ST 7-9	36	43,4%

Graf 2. Rozložení staninů v dimenzi Mírnost ve zkoumaném souboru politiků (n=83)

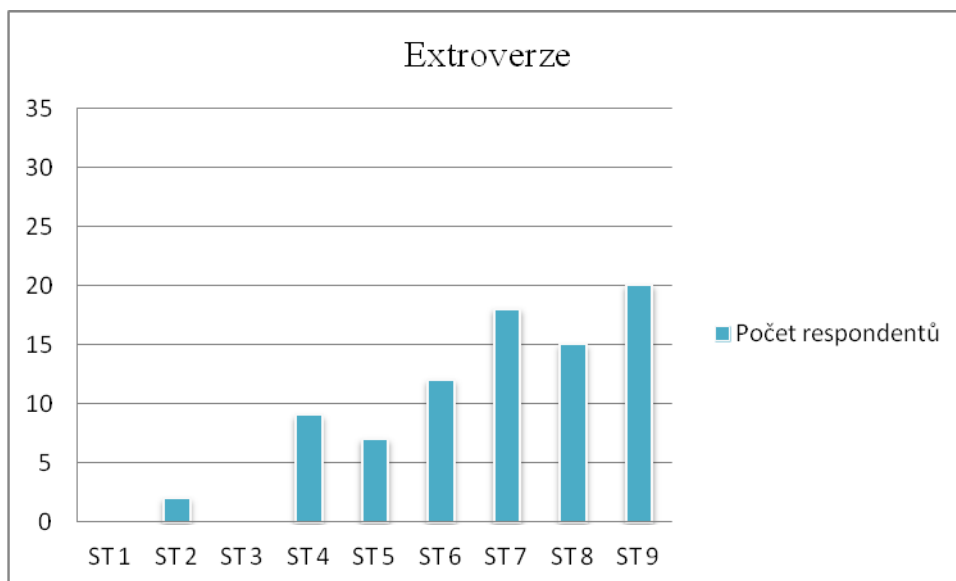
V dimenzi Mírnost se oproti normě společnosti jen 1,2% zkoumaných politiků jeví jako více dráždivých (z grafu i z tabulky zjistíme, že se jedná jen o jednoho člověka).

Jako průměrní v rámci společnosti se v dimenzi Mírnosti jeví 55,4% politiků. Nadprůměrně klidných a vytrvalých oproti normě společnosti se jeví 43,4% dotazovaných politiků.

Tab. 11 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti zkoumaného souboru politiků odpovídající staninovým normám dimenze Extroverze (n=83)

Staniny	n	%
ST 1-3	2	2,5%
ST 4-6	28	33,7%
ST 7-9	53	63,8%

Graf 3. Rozložení staninů v dimenzi Extroverze ve zkoumaném souboru politiků (n=83)

Jen dva politikové, tedy 2,5% politiků, kteří se zúčastnili výzkumu, se osobnostně jeví jako introverti s menší potřebou vyhledávání změn a kontaktů.

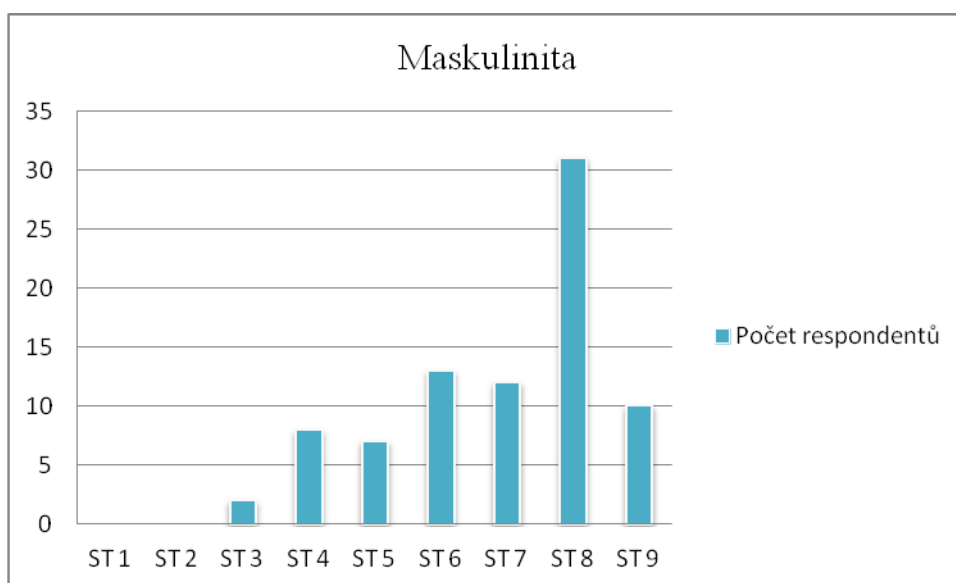
33,7% všech zúčastněných politiků odpovídá normě společnosti, v rámci dimenze Extroverze jsou tedy průměrní.

Celých 63,8% politiků se však vyznačují zvýšenou extroverzí oproti normě společnosti, touží tedy po vyšší míře kontaktu a aktivity.

Tab. 12 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti zkoumaného souboru politiků odpovídající staninovým normám dimenze Maskulinita (n=83)

Staniny	n	%
ST 1-3	2	2,5%
ST 4-6	28	33,7%
ST 7-9	53	63,8%

Graf 4. Rozložení staninů v dimenzi Maskulinita ve zkoumaném souboru politiků (n=83)

I u dimenze Maskulinita se, stejně jako u dimenze Extroverze, jen dva politikové (tedy 2,5% politiků, kteří se zúčastnili výzkumu) osobnostně jeví jako feminní, tedy spíše plašší a zdrženliví.

33,7% zkoumaných politiků odpovídá v této dimenzi průměru společnosti.

Celých 63,8% zkoumaného souboru se osobnostně jeví oproti normě společnosti jako zvýšeně maskulinní, tedy více sebejistí s tendencí se prosazovat.

Porovnání výsledků z hlediska dělení probandů na muže a ženy

Tab. 13 Porovnání průměrné hodnoty staninu mužů (n=62), žen (n=21) s průměrným staninem v normě, který je v intervalu 4-6

Škála	Průměrný stanin muži	Průměrný stanin ženy
Nervozita	5	5
Spontánní agresivita	6	5
Depresivita	4	3
Vzrušivost	4	4
Družnost	7	8
Mírnost	7	7
Reaktivní agresivita	5	4
Zdrženlivost	4	4
Otevřenost	6	5
Extroverze	7	7
Emocionální labilita	4	3
Maskulinita	7	7

■ Zvýšení oproti normě
■ Snížení oproti normě

Porovnáme-li na základě výsledků dotazníku osobnost politiků-mužů a političek-žen, zjistíme, že jsou si osobnostně velmi podobní.

Obě pohlaví mají zvýšenou dimenzi družnosti, mírnosti, extroverze a maskulinity, což koresponduje s výsledky celkového souboru. Rozdílem je to, že ženy mají dimenzi družnosti zvýrazněny více než muži, můžeme tedy předpokládat, že jejich potřeba vyhledávání kontaktů je ještě vyšší než potřeba mužů.

Ženy na rozdíl od mužů mají rovněž sníženou dimenzi depresivity a emocionální lability, což svědčí o jejich zvýšené spokojenosti a sebejistotě a také o emocionální stabilitě.

Porovnávání výsledků z hlediska dělení probandů na politickou levič, pravici a politický střed

Tab. 14 Porovnání průměrné hodnoty staninu zástupců politické levice (n=41), pravice (n=32), politického středu (n=10) s průměrným staninem v normě, který je v intervalu 4-6

Škála	Průměrný stanin pravice	Průměrný stanin levice	Průměrný stanin střed
Nervozita	5	5	5
Spontánní agresivita	6	6	5
Depresivita	4	4	4
Vzrušivost	4	4	3
Družnost	7	8	7
Mírnost	7	7	7
Reaktivní agresivita	5	5	4
Zdrženlivost	4	4	5
Otevřenost	6	5	5
Extroverze	7	7	6
Emocionální labilita	4	3	4
Maskulinita	7	7	7

Zvýšení oproti normě

Snížení oproti normě

Všechny sledované skupiny, tedy politikové, kteří se řadí k politické pravici, levič i k politickému středu, se osobnostně vykazují zvýšenou dimenzí družnosti, mírnosti a maskulinity, přičemž politická levice má dimenzi družnost oproti zbývajícím skupinám zvýrazněnou ještě více.

Politikové politické pravice a levice mají oproti politickému středu dále zvýšenou ještě dimenzi extroverze.

Politikové řadící se k levič, se vykazují oproti ostatním skupinám sníženou dimenzí emocionální labilita, což svědčí o jejich emocionální stabilitě a stejně tak politikové řadící se k politickému středu se oproti zbývajícím skupinám politiků vykazují sníženou dimenzí vzrušivosti, která svědčí o jejich zvýšené trpělivosti a flegmatictější přístup.

Porovnávání výsledků z hlediska dělení probandů na poslance a senátory

Tab. 15 Porovnání průměrné hodnoty staninu poslanců (n=52) a senátorů (n=29) s průměrným staninem v normě, který je v intervalu 4-6

Škála	Průměrný stanin poslanci	Průměrný stanin senátoři
Nervozita	5	4
Spontánní agresivita	6	6
Depresivita	4	4
Vzrušivost	4	4
Družnost	7	7
Mírnost	7	6
Reaktivní agresivita	5	4
Zdrženlivost	5	3
Otevřenost	6	6
Extroverze	7	7
Emocionální labilita	3	4
Maskulinita	7	7

■ Zvýšení oproti normě
■ Snížení oproti normě

Stejně jako v celém souboru, i u skupiny poslanců a u skupiny senátorů najdeme zvýšené dimenze družnost, extroverze a maskulinita, přičemž u poslanců je oproti senátorům zvýšená i dimenze mírnost, která odpovídá rozložení u celkového souboru.

Poslanci mají navíc sníženou ještě dimenzi emocionální labilita, která svědčí o jejich emocionální stabilitě.

Senátoři mají naopak sníženou dimenzi zdrženlivost, která podtrhuje jejich zvýšenou sebejistotu.

7.5. K platnosti hypotézy

H1: Ve sledovaném souboru politiků pravicově orientovaní politici statisticky významně více skórují na kotvě autonomie oproti levicově orientovaným politikům.

Hypotézu zamítáme, neboť na základě výsledků Studentova t-testu bylo dokázáno, že mezi preferencí kotvy autonomie není u pravicově a levicově orientovaných statisticky významný rozdíl. ($t = 0,004223 < t_{0,05} = 2,0003$)

8. DISKUSE

Tato práce sledovala rozložení kariérového zakotvení českých vrcholných politiků a jejich osobnostní dimenze.

Ke zjištění odpovědí na tyto otázky byl použit Dotazník kariérových kotev a zkrácená verze Freiburského osobnostního dotazníku, forma K. Oba dotazníky byly zvoleny především z důvodu, aby výsledky mohly být porovnány s výsledky obdobných výzkumů, při kterých byly použity stejné dotazníky, a to s výzkumem M. Sovadinové, která v roce 2008 zkoumala kariérové zakotvení a osobnostní dimenze českých regionálních politiků, a s výzkumem S. Lemrové, která v roce 2006 zkoumala totéž u českých vrcholových politiků.

Vzhledem k tomu, že v mém výzkumu byla návratnost dotazníků pouze 20%, získané údaje nelze zevšeobecňovat, ale můžeme je brát jako základní sondu osobností české vrcholové politiky. I když proběhlo oslovování politiků ve dvou různých volebních obdobích, přičemž politikové prvního volebního období byli osloveni jedenkrát, politikové druhého volebního období byli osloveni celkem třikrát, a to opakovaně prostřednictvím mailů, prostřednictvím dopisů předsedům jejich Klubů, Výborů apod., z celkem 420 oslovených politiků reagovalo pouze 113 politiků, z toho 88 kladně a 25 záporně. Nejčastějšími důvody pro zápornou odpověď byly časové důvody (*„Zdravím, ale na dotazník nemám v současné době čas.“*), pocit nekompetence k odpovědím (*„Cítím se ve svém věku ledasčím, ale politikem pro výzkum opravdu ne. Jsou letití politici, kteří mohou posloužit lépe než já“* *„Vynechal jsem pouze 4. část dotazníků, protože ta je opravdu pro podnikatele a moje odpovědi by nemohly být seriózní. Nepodnikám a nikdy jsem podnikat nechtěl.“*), pocit příliš osobních otázek, obava ze zneužití získaných dat (*„Považuji charakter těchto dotazníků za velmi osobní, proto na ně v žádném případě nemůžu odpovědět a Vašeho výzkumu se tak zúčastnit. Informace tohoto druhu svěřuji jen osobám, které dobře znám a mám v ně plnou důvěru.“* *„Musím říct, že Váš průzkum považuji za velmi problematický. Jde o citlivé údaje a není zaručena anonymita. Proto se Vašeho průzkumu nezúčastním.“*), pocit neadekvátní formy zvoleného dotazníku (*„Ani ne jako politik, ale spíše jako vyučující statistiky si dovoluji vyslovit názor, že mnohem přesnější údaje lze získat zjišťováním vlastností politiků od těch, co je dobře znají.“* *„Zejména druhý dotazník se mi nezdá příliš adekvátní pro politiky na sklonku kariéry, což je můj případ.“*) a jiné důvody (*„Dobrý den, omlouvám se, ale v rámci zachování*

duševního zdraví zásadně nevyplňuji žádné dotazníky, výzkumy apod. „*Nevěřte, že ten dotazník zlepší image politiků. Podívejte se na televizi.*“). Oproti tomu někteří politikové, kteří se mého výzkumu zúčastnili, jej brali jako přínosný i pro sebe samé („*Tak trochu jste mne donutila se na chvíli zastavit a zamyslet se sám nad sebou.*“). Pozitivní skutečností je také to, že jeden politik nejprve účast na výzkumu odmítl, po mé odpovědi, ve které jsem vyjádřila pochopení pro odmítnutí, své rozhodnutí přehodnotil, a nakonec se do výzkumu zapojil.

Nižší návratnost je také obrazem celkového možného souboru – vzhledem k tomu, že jsem zkoumala pouze aktivní členy Parlamentu ČR, byl dán dopředu stanovený limit možných probandů.

Jak již bylo zmíněno, častým důvodem pro odmítnutí výzkumu byl nesouhlas se zvolenými dotazníky. Ani jeden dotazník, který byl použit, nebyl politiky přijat stoprocentně: Freiburský osobnostní dotazník vyplnilo 83 politiků z 84, Dotazník kariérových kotev pak 76 politiků z 84.

Oba dotazníky byly, jak již bylo uvedeno, zvoleny především kvůli vaznosti na předchozí výzkumy.

Freiburský osobnostní dotazník, který dobře mapuje jednotlivé dimenze osobnosti, obsahuje v plné verzi 212 položek, a proto byla zvolena jeho zkrácená verze se 76 položkami, a to především z důvodu časového i popisného usnadnění vyplňování testu.

Dotazník kariérových kotev obsahuje 40 tvrzení, takže ani jeho vyplnění není časově příliš náročné. Především tento dotazník byl přijat s výhradami a to z důvodu, že osloveným politikům často přišel spíše určen pro manažery, než pro politiky, a tím pádem se nedokázali ztotožnit s některými položkami. Někteří jedinci jeho nevyplnění zdůvodňovali také svým vysokým věkem, na jehož základě už „nemají žádné sny.“

Přesto se však našlo 76 politiků, kteří jej vyplnili, a na základě jejich odpovědí bylo možné určit jejich kariérové zakotvení.

Na základě výzkumu Knivetona z roku 2004, kterým bylo zjištěno, že jen asi 50% jeho respondentů výrazně preferovalo jen jednu kotvu, u ostatních se na prvním místě umístily dvě až tři kotvy, což už dříve vysvětloval Schein tím, že v období, kdy člověk nemá ještě dostatek pracovních zkušeností, nemusí mít vyhraněnou preferenci, která by se projevila v dominanci pouze jediné kotvy (1990a, 1980), nebyla hledána pouze primární, tedy nejčastější kotva, a poslední, tedy nejméně častá kotva, ale rovněž i sekundární kotva, jakožto druhá nejčastější.

Jako nejčastější primární kotvou sledovaného souboru je kotva služby (39,5%), která značí, že politikové mají tendenci snažit se o zlepšení světa a to na základě víry ve své ideje. Primární kotvy služby potvrzuje Scheinovu myšlenku (1990), že se systém kariérních kotev neustále mění a stále častěji jsou obsaženy dodatečně přidané kotvy, a to kotva služby, soutěže a životní rovnováhy, a rovněž koresponduje s výzkumem Knivetona z roku 2004, který zdůrazňuje to, že se stále více ve společnosti preferuje kotva služby, což společnosti dle něj prospívá.

Kotva služby jako primární kotva byla rovněž zjištěna i u výzkumu Lemrové (2006). Vzhledem k tomu, že Lemrová zkoumala stejný typ souboru, jen v jiném volebním období, mohou dosažené výsledky ukazovat trend, který se v této sféře objevuje. Primární kotvou u regionálních politiků byla Sovadinová (2008) určena kotva autonomie.

Tento rozdíl mezi vrcholovými a regionálními politiky může potvrzovat fakt, že voliči jsou v současnosti velmi ovlivňováni médii.

Jak píše Krejčí (2004, s. 216): „Schopný politik musí být – alespoň v určité fázi své kariéry – pracovitý, ochotný obětovat svůj čas i vlastní finance, odolný stresu, dostatečně tvárný i zásadový, mít velkou vůli i vytrvalost,“ což ve velké míře koresponduje s kotvou služba.

Pokud má tedy politik kotvu služba jako primární kotvu a dokáže se prostřednictvím médií prezentovat v souladu s ní, může být voliči více vnímán jako schopný politik, a může mít tím pádem i větší šanci na zvolení do vyšších postů. O tom, jak důležitá jsou v politice média, a jak důležitá je sebe prezentace politika, svědčí výsledky mnoha výzkumů, např. Farida Jalalzai (2006), Surawski (2006), Bailenson (2006), Todorov, Mandisodza, Goren a Hall (2005) a mnoho dalších.

Vzhledem k tomu, že i u Sovadinové se kotva služby umístila velmi vysoce (byla zvolenou druhou nejčastější primární kotvou), dá se na základě toho usuzovat, že velká část politiků se s touto kotvou ztotožňuje.

Sekundární kotvou byla nejčastěji kotva soutěže (28,9%), ke stejnému výsledku došla i Lemrová (2006) a Sovadinová (2008). Kotva soutěže značí touhu po vítězství a překonávání překážek.

Toto zjištění koresponduje s Krejčím (2004, s. 63), který prohlašuje, že „politika je adrenalinovým povoláním, které vyžaduje zdravé a výkonné bojovníky.“ Vzhledem k tomu, že politikové se do svých postů dostávají na základě voleb, tedy konkurenčního boje o hlasy voličů, dá se předpokládat, že politikové v sobě musí opravdu mít jistého ducha bojovnosti a soutěživosti.

Jako poslední kotva byla zvolena kotva manažerská kompetence (38,2), což koresponduje s výzkumem Sovadiové (2008). Nejčastější poslední kotvou byla Lemrovou (2009) zjištěna kotva jistota.

Manažerská kompetence coby poslední kotva může být zvolena snad díky přesvědčení o politice jako o „povolání“, prostřednictvím kterého politikové nechtějí lidi ovlivňovat, ale pomáhat jim, a proto více než o jejich vlastní dobro jim jde o dobro ostatních obyvatel. Druhou možností interpretace tohoto výsledku může být skutečnost, že politikové necítí osobní zodpovědnost za cíle a výsledky země, ale spíše tu zodpovědnost rozdělují. Dále se to dá vysvětlit myšlenkou, že poslanci ani senátoři nevytváří nic nového a originálního, přičemž jedinou výjimku tvoří tvorba zákonů, do kterýchž aplikují své hodnoty a postoje více než tendence o seberealizaci.

Porovnáme-li výsledky poslanců a senátorů, jejich preference kariérových kotev se neliší a korespondují tedy s výsledkem celého souboru, což může svědčit o tom, že politikové na vrcholové úrovni jsou obdobného zaměření, přičemž není směřodonné, ve které komoře Parlamentu své povolání vykonávají.

Co se týká výsledků výsledky preference kariérových kotev u zástupců politické pravice a levice, politická pravice jako nejčastější primární kotvu označila kotvu autonomie, tedy touhu po samostatnosti, oproti tomu politikové hlásící se k politické levici jako nejčastější primární kotvu uvádí kotvu služby. Toto zjištění koresponduje s výsledky Lemrové (2006), která zjistila, že levicově orientovaní politikové zvolili jako primární kotvu kotvu služby, ale pravicově orientovaní politikové jako primární kotvu zvolili kotvu služby a autonomie. Oboje tato zjištění rovněž korespondují s výzkumem Caprara z roku 1999, a základě kterého bylo zjištěno, že středo-pravicoví voliči i politikové většinou deklarovali podnikání a svobodu obchodu (tedy více autonomie), kdežto středo-levicoví politikové stavěli kampaň na solidaritě, sociální péči, vzdělání a toleranci pro různorodost (tedy více služba).

Levicový prim kotvy služby nad pravici může vysvětlovat myšlenka socialismu jakožto směru vyznávaného levicově orientovanými politiky, která věří, že každý má mít stejnou příležitost a společnost má pomáhat slabším.

Nejčastější sekundární kotvou byly pravicovými politiky shodně označeny kotva kreativita, služba a soutěž. Kotva soutěž byla jako nejčastější sekundární kotva označena i u levicových politiků, v čemž se jako jediném oba politické póly shodují. Nejméně významnou kotvou byla u pravicových politiků nejčastěji kotva jistoty a u levicových politiků nejčastěji kotva manažerských kompetencí.

Vzhledem k tomu, že k politickému středu se hlásilo pouze osm jedinců, nelze brát jejich výsledky jako směrodatné, a proto je ani neuvádím v užším popisu výsledků.

Nízkou návratnost dotazníků z politického středu vysvětlují malým zastoupením jedinců ze stran politického středu v Parlamentu všeobecně.

Budeme-li brát rozdíly mezi muži a ženami, nejčastější primární kotvou u mužů i u žen byla kotva služby, což koresponduje s výsledky celého souboru i s výsledky a opět to svědčí o tom, že tento trend není závislý ani na pohlaví, ani na komoře Parlamentu. Tento fakt potvrzuje i to, že ani u Sovadinové (2008) nebyly v celkovém výsledku zjištěny žádné výrazné rozdíly při preferenci kotev s ohledem na pohlaví respondenta.

Nejčastější sekundární kotvou u mužů je kotva soutěže, oproti tomu u žen je to kotva životního stylu. Zde se můžeme domnívat, že muži jsou od přírody větší „lovci“ a jsou více soutěživí než ženy, oproti tomu ženy jsou nuceny více propojit zaměstnání a rodinu, a proto je pro ně důležitější, aby tyto dvě oblasti byly v souladu.

Nejméně častou kotvou u mužů byla kotva kreativity, nejméně častou kotvou u žen pak kotva manažerské kompetence.

Malý počet vyplněných dotazníků ženami (18 žen oproti 57 mužům) obdobně jako u politiků politického středu vysvětlují malým zastoupením žen v Parlamentu České republiky celkově: poslankyň je v současné době 44, což je 22% ze členů Poslanecké sněmovny, a senátorek 15, což je 18,5% ze členů Senátu.

Co se týká osobnostních dimenzí politiků, ve zvýšené míře se u nich projevuje družnost, mírnost, extroverze a maskulinita, což koresponduje se zjištěním Sovadinové (2008) i s Krejčím (2004, s. 216), podle kterého u politika nesmí chybět „cílevědomost, usilovnost, energie, ale také pružnost vůči změnám témat a ochota přizpůsobit se novým situacím.“

Všechny tyto dimenze mohou opět souviset s nutností vysoké sociální inteligence a komunikativnosti, o které mj. hovoří rovněž Krejčí (2004).

Ženy na rozdíl od mužů mají kromě těchto zvýšených dimenzí navíc sníženou dimenzi depresivity a emocionální lability, což svědčí o jejich zvýšené emocionální stabilitě a spokojenosti. Oproti mužům je u žen dimenze družnosti zvýrazněna ještě více než u mužů, můžeme tedy předpokládat, že jejich potřeba vyhledávání kontaktů je ještě vyšší než potřeba mužů. Toto zjištění koresponduje se zjištěním Bachtolda (1976), který na základě výzkumu zjistil, že v porovnání s ostatními ženami jsou političky více společenské.

Dimenzi emocionální labilita mají sniženou rovněž i politikové, kteří se hlásí k politické levici.

Stejně jako v celém souboru, i u skupiny poslanců a u skupiny senátorů najdeme zvýšené dimenze družnost, extroverze a maskulinita, přičemž u poslanců je oproti senátorům zvýšená i dimenze mírnost. Sniženou mají naopak poslanci dimenzi emocionální labilita a senátoři dimenzi zdrženlivost, což svědčí o jejich zvýšené sebejistotě. Zvýšená sebejistota u senátorů oproti poslancům může být odrazem vlivu druhu voleb: zatímco do Senátu probíhají volby volením konkrétních lidí, tudíž senátoři jsou zvyklí více bojovat „sami za sebe“, při volbách poslanců se zvolí politická strana, která své členy do Poslanecké sněmovny až následně dosazuje.

Jak jsem psala již dříve, vzhledem k nižšímu počtu zúčastněných politiků, nelze výsledky absolutně zevšeobecnit.

Výsledky jsou tedy aktuální k těm jedincům, kteří se do výzkumu zapojili, tedy jsou charakteristické pro ně, a pokud by se zúčastnili výzkumu jiní jedinci, mohly by výsledky vyjít úplně jinak.

Vzhledem k tomu, že se však základní výsledky shodují s předchozími obdobnými výzkumy, můžeme předpokládat, že výsledky minimálně naznačují trend, který je pro české politiky typický.

Pokud však uvažujeme nad riziky výzkumu, nesmíme zapomínat na fakt, že politikové jsou jedinci, kteří jsou zvyklí na sebezprezentaci před lidmi. Výsledky tedy mohou být ovlivněny tendencí politiků jevit se lepšími, než ve skutečnosti jsou, s čímž mají velkou zkušenost často především kvůli kontaktům s médii a přímým kontaktům s voliči.

Přesto si však troufám říct, že můj výzkum má smysl a to především díky malé četnosti obdobných výzkumů a rovněž z důvodu snahy o zlepšení pohledu na politiky.

ZÁVĚR

Předmětem výzkumu prezentovaného v této práci bylo sledování kariérových preferencí u poslanců a senátorů Parlamentu České republiky a rovněž sledování jejich osobnostních dimenzí.

U sledovaného vzorku politiků byla uváděna nejčastěji jako primární kotva služba (39,5%), jako sekundární kotva byla nejčastěji označena kotva soutěže (28,9%) a nejméně významnou kotvou byla nejčastěji kotva manažerská kompetence (38,2).

Porovnáme-li výsledky poslanců a senátorů, jejich preference kariérových kotev se neliší a korespondují tedy s výsledkem celého souboru.

U mužů i žen byla jako primární kotva shodně označena nejčastěji kotva služby (u mužů 33,3%, u žen 55,6%). Nejčastější sekundární kotvou u mužů je kotva soutěže (29,9%), oproti tomu u žen je to kotva životního stylu (27,8%). Nejméně častou kotvou u mužů byla kotva kreativity (33,3%) a u žen kotva manažerské kompetence (66,6%).

V rámci rozdělení politiků podle jejich politické orientace politická pravice jako nejčastější primární kotvu označila kotvu autonomie (34,4%), oproti tomu politikové hlásící se k politické levici jako nejčastější primární kotvu uvádí kotvu služby (50,0%). Nejčastější sekundární kotvou byly pravicovými politiky shodně označeny kotva kreativity, služba a soutěž (21,9%). Kotva soutěž byla jako nejčastější sekundární kotva označena i u levicových politiků (30,6%), v čemž se jako jediném oba politické póly shodují. Nejméně významnou kotvou byla u pravicových politiků nejčastěji kotva jistoty (37,5%) a u levicových politiků nejčastěji kotva manažerských kompetencí (44,4%).

Co se týká sledovaných osobnostních dimenzí, u celého souboru je zvýšená dimenze mírnosti, družnosti, extroverze a maskulinity.

Ženy na rozdíl od mužů mají kromě těchto zvýšených dimenzí navíc sníženou dimenzi depresivity a emocionální lability. Dimenzi emocionální lability mají sníženou rovněž i politikové, kteří se hlásí k politické levici.

Stejně jako v celém souboru, i u skupiny poslanců a u skupiny senátorů najdeme zvýšené dimenze družnost, extroverze a maskulinita, přičemž u poslanců je oproti senátorům zvýšená i dimenze mírnost. Sníženou mají naopak poslanci dimenzi emocionální lability a senátoři dimenzi zdrženlivost.

Vzhledem k tomu, že se výzkumu zúčastnilo relativně malé procento oslovených politiků (20% všech oslovených, tedy 84 politiků), jedná se spíše o pilotní studii, která nám ukazuje základní sondu do osobnostních dimenzí a kariérních typů profesionálních politiků České republiky, a výsledky tedy nelze absolutně zobecňovat.

SOUHRN

Politika jakožto činnost, jejímž prostřednictvím lidé tvoří, chrání a mění obecná pravidla, nás provází odnepaměti – vždyť její počátky nalezneme už ve starověkém Řecku, kdy byla brána jako součást filosofie, historie a práva.

Politika je tedy utvářena prostřednictvím jedinců, politiků, kteří se na základě stejného názorového přesvědčení, např. v různých sociálních a ekonomických otázkách, seskupují do politických stran. Ty můžeme rozlišit na strany pravicové, které vyznávají konservatismus, levicové, které se přiklání k socialismu, a strany politického středu, které se nachází mezi těmito dvěma póly.

Co se týká vnímání politiky a politiků, nalezneme značně ambivalentní postoj, který prolíná představy o politice už po celá staletí. Na jedné straně je politika brána jako služba a prostředek k udržení řádu, častěji je však vnímána jako prostředek k získání moci a ovlivňování lidí, na základě čehož politik dosáhne dovršení svých vlastních zájmů.

V současnosti vnímání politiky značně ovlivňují média, což dokazuje i velká řada provedených výzkumů (např. Schütz, 1998; Surawski, 2006; Bailenson, 2006 a další). Prostřednictvím médií mohou politikové na základě svých osobnostních vlastností, postojů, názorů i chování získat sympatie voličů a tím pádem si zvyšují své šance na zvolení do určité funkce. Význam osobnosti politiků při volbách podtrhují studie italských voleb z let 1994, 2001 a 2004, které prokázaly významnou souvislost mezi voličovými rysy a politickou preferencí, přičemž se ukázalo, že voliči preferují takového kandidáta, který je jim osobnostně blízký. (Caprara, 1999; Caprara a kol. 2006; Caprara a Zimbardo 2004)

Média jsou ovšem často prostředkem rovněž „negativní kampaně“ a „očerňování“ konkurenčních stran, což je velmi častý jev nejenom v rámci předvolebního boje. A právě prostřednictvím voleb se politické strany a její členové uchází o místa v regionální, nebo ve státní správě, přičemž v rámci státní správy se jedná o místa v Parlamentu České republiky, který dělíme podle funkce na Poslaneckou sněmovnu a Senát.

O tom, že politika je s psychologií značně provázaná, svědčí fakt, že osobnost politika jako jedince, který získal moc a jejím prostřednictvím se podílí na správě státu, je jedním z předmětů zájmu politické psychologie. A ačkoliv je osobnost politiků velmi poutavým tématem, její zkoumání je spíše ojedinělým jevem: i když je sice výzkumů, které

se zabývají politiky a politikou mnoho, velmi často se jedná o výzkumy, které se zaměřují na oblíbenost politiků, předvolební preference, případně výzkum důvěryhodnosti politiků a politických stran.

Oproti tomu výzkumů, které by se zabývaly přímo osobností politika a jeho postojů, už tolik moc není. Jedním z důvodů může být těžká oslovitelnost politiků, kteří často o podobné zkoumání nemají zájem, ať už z časových, nebo z osobních důvodů.

Přesto se však výzkumníci nenechávají odradit a o zkoumání politiků se pokouší nejrůznějšími prostředky, například analýzou biografii, či výstupů politika (např. Immelman, Steinbeg, Gordon a Di Renzo aj.).

V České republice je výzkum politiků spíše ojedinělým jevem, snad právě kvůli výše zmíněným obtížím, které mohou být se získáváním podkladů spojeny. Přesto se zkoumáním politiků zabývala například ve své diplomové práci M. Sovadinová (2008), která zkoumala osobnostní dimenze a kariérové zakotvení regionálních politiků ČR. Na základě výzkumu bylo u zkoumaného souboru zjištěno zvýraznění dimenzí, které ukazují na extroverzi, aktivitu, družnost, podnikavost a sebejistotu. Jako primární kotvu sledování probandi zvolili kotvu autonomie a jako poslední kotvu pak kotvu manažerská kompetence.

Dlouhodobě se v České republice věnuje výzkumu politiků také S. Lemrová, která v roce 2006 rovněž zkoumala osobnostní dimenze a kariérové zakotvení politiků, přičemž se zaměřila na členy Parlamentu ČR. Na základě výzkumu bylo zjištěno, že primární kotvou českých poslanců a senátorů je kotva služba, sekundární kotvou se u sledovaného souboru stala kotva výzva a nejméně častou, tedy poslední kotvou pak kotva jistota. (Lemrová 2006)

Má práce je, rovněž jako poslední dvě zmíněné práce, zaměřena na osobnostní dimenze u politiků a jejich kariérního zakotvení. Zkoumaný soubor tvořilo 84 členů Parlamentu České republiky: 53 poslanců a 29 senátorů. (2 jedinci neoznačili zařazení v komoře Parlamentu).

Pro získání potřebných údajů byly použity dva dotazníky: Dotazník kariérových kotev a Freiburský osobnostní dotazník, které byly zvoleny z důvodu, aby výsledky bylo možné porovnat s výše uvedenými výzkumy. Oba dotazníky byly zaslány na e-mailové adresy všech poslanců a senátorů Parlamentu ČR, přičemž oslovování politiků proběhlo ve dvou různých volebních obdobích. Celkem bylo tedy osloveno 420 politiků. Politikové prvního volebního období byli osloveni v lednu 2010, politikové druhého volebního období byli osloveni celkem třikrát, a to v prosinci 2010, v dubnu 2011 a v červnu 2011.

V mé práci jsem si vytyčila následující cíle a hypotézu:

1. Zjistit rozložení kariérových kotev u sledovaného souboru politiků.
2. Zjistit, zda některá z osobnostních dimenzí spadá mimo normu běžné populace.

H1: Levicově orientovaní politikové u osobnostní dimenze Otevřenost v průměru statisticky významně výše skórují oproti normě.

Tuto hypotézu na základě výsledků Studentova t-testu zamítáme.

Prostřednictvím dotazníku kariérových kotev zjišťujeme kariérové kotvy, které definoval E. H. Schein jako hodnoty a motivy, které se vyvíjí po nástupu do zaměstnání, a to po dobu tří až pěti let, prostřednictvím získávání pracovních i životních zkušeností i poznávání sebe sama. (Schein, 1990b) Těchto hodnot a motivů se jedinec nevzdává, jestliže je nucen učinit rozhodnutí ohledně své kariéry, ale naopak tyto hodnoty a motivy tuto volbu výrazně ovlivňují, stejně tak jako případnou volbu, jestli dané zaměstnání změnit, či ne. (Schein, 1990a)

Nejčastěji se vyskytující kariérovou kotvou zkoumaného souboru byla nejčastěji kotva služby, jejíž četnost výskytu je 39,5%. Tato kotva značí tendenci snažit se o zlepšení světa na základě víry ve své ideje. Toto zjištění koresponduje se zjištěním Lemrové (2006), primární kotvou regionálních politiků, zjištěné Sovadinovou (2008), byla však autonomie.

Jako sekundární kotva (tedy druhá nejčastější kotva) byla nejčastěji označena kotva soutěže (28,9%), která v sobě skrývá radost z překonávání překážek a řešení takřka neřešitelných problémů. Nejméně významnou kotvou byla nejčastěji kotva manažerská kompetence (38,2), která se vyznačuje silnou motivací k tomu získat pozici s manažerskou zodpovědností.

Porovnáme-li výsledky poslanců a senátorů, jejich preference kariérových kotev se neliší a korespondují tedy s výsledkem celého souboru.

U mužů i žen byla jako primární kotva shodně označena nejčastěji kotva služby (u mužů 33,3%, u žen 55,6%). Nejčastější sekundární kotvou u mužů je kotva soutěže (29,9%), oproti tomu u žen je to kotva životního stylu (27,8%), která značí touhu po tom, aby zaměstnání plně odpovídalo životnímu stylu jedince.

Nejméně častou kotvou u mužů byla kotva kreativity (33,3%), tedy touha po vytváření něčeho nového a originálního, a u žen kotva manažerské kompetence (66,6%).

V rámci rozdělení politiků podle jejich politické orientace politická pravice jako nejčastější primární kotvu označila kotvu autonomie (34,4%), tedy touhu po samostatnosti, oproti tomu politikové hlásící se k politické levici jako nejčastější primární kotvu uvádí kotvu služby (50,0%). Nejčastější sekundární kotvou byly pravicovými politiky shodně označeny kotva kreativita, služba a soutěž (21,9%). Kotva soutěž byla jako nejčastější sekundární kotva označena i u levicových politiků (30,6%), v čemž se jako jediném oba politické póly shodují. Nejméně významnou kotvou byla u pravicových politiků nejčastěji kotva jistoty (37,5%) a u levicových politiků nejčastěji kotva manažerských kompetencí (44,4%).

Co se týká sledovaných osobnostních dimenzí, které jsme získali prostřednictvím Freiburského osobnostního dotazníku, u celého souboru je zvýšená dimenze mírnosti, družnosti, extroverze a maskulinity, což koresponduje se zjištěním Sovadiové (2008). Na základě těchto zjištění se politikové jeví jako podnikaví, aktivní a výmluvní s tendencemi vyhledávat ostatní lidi, dále jako sebevědomí jedinci, kteří dobře snášejí zátěž a dokážou využívat příležitostí.

Ženy na rozdíl od mužů mají kromě těchto zvýšených dimenzí navíc sníženou dimenzi depresivity a emocionální lability, což svědčí o jejich zvýšené emocionální stabilitě a spokojenosti. Dimenzi emocionální lability mají sníženou rovněž i politikové, kteří se hlásí k politické levici.

Stejně jako v celém souboru, i u skupiny poslanců a u skupiny senátorů najdeme zvýšené dimenze družnost, extroverze a maskulinita, přičemž u poslanců je oproti senátorům zvýšená i dimenze mírnost. Sníženou mají naopak poslanci dimenzi emocionální lability a senátoři dimenzi zdrženlivost, což svědčí o jejich zvýšené sebejistotě.

Vzhledem k tomu, že se výzkumu zúčastnilo relativně malé procento oslovených politiků (20%), jedná se spíše o pilotní studii, která nám ukazuje základní sondu do osobnostních dimenzí a kariérních typů profesionálních politiků České republiky, a výsledky tedy nelze absolutně zobecňovat.

Přesto si však troufám říct, že můj výzkum má smysl a to především díky malé četnosti obdobných výzkumů a rovněž z důvodu snahy o zlepšení pohledu na politiky.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ A LITERATURY

- Adamovská, K., & Křížkovský, L. (2000). *Základy politologie*. Praha: C. H. Beck.
- Aktuálně (únor, 2012). *Klaus podepsal přímou volbu, zablokovat ji nemohl*. Aktuálně.cz.
Získáno z <http://aktualne.centrum.cz/domaci/politika/clanek.phtml?id=733648>.
- Alexander, D., & Andersen, K. (1993). Gender as a Factor in the Attribution of Leadership Traits. *Political Research Quarterly*, 46: 527-545. doi: 10.1177/106591299304600305.
- Arendtová, H. (1995). *O násilí*. Praha: ISE.
- Arnold J. a kol. (2007). *Psychologie práce pro manažery a personalisty*. Brno: Computer press.
- Bachtold, L. M. (1976). Personality characteristics of women of distinction. *Psychology of Women Quarterly*, 1, 1, 70-78. doi: 10.1111/j.1471-6402.1976.tb00809.x
- Bailenson, J. N., Garland, P., Iyengar, S., & Yee, N. (2006). Transformed facial similarity as a political cue: A preliminary investigation. *Political Psychology*, 27, 3, 373-385. doi: 10.1111/j.1467-9221.2006.00505.x
- Bakalář, E. (1992). *Úvahy o motivu moci*. Chrudim: Mach.
- Baroňová, A. (2010). *Osobnost, sebepojetí a kariéra poslanců a senátorů Parlamentu České republiky*. (Nepublikovaná ročníková práce). Univerzita Palackého v Olomouci.
- Benda, M. (1994). *Co je vládnutí*. Praha: Práh.
- Bělohávek, F. (1994). *Osobní kariéra*. Praha: Grada.
- Cabada, L., & Kubát, M. (2004). *Úvod do studia politické vědy*. Praha: Eurolex Bohemia.
- Caprara, G. V., Barbaranelli, C., & Zimbardo, P. (1999). Personality profiles and political parties. *Political Psychology*, 20, 175–197. doi:10.1111/0162-895X.00141
- Caprara, G. V., & Zimbardo, P. G. (2004). Personalizing Politics: A Congruency Model of Political Preference. *American Psychologist*, 59, 581–594. doi: 10.1037/0003-066X.59.7.581
- Caprara, G. V., Schwartz, S., Capanna, C., Vecchione, M., & Barbaranelli, C. (2006). Personality and Politics: Values, Traits, and Political Choice. *Political Psychology*, Vol. 27, No. 1, 2006. doi: 10.1111/j.1467-9221.2006.00447.x

- Carlyle, T. (2001): *One heroes, hero-worship and the heroic in history*.
The Pennsylvania State University (Original work published 1841). Získáno
24.2.2012 z <http://www2.hn.psu.edu/faculty/jmanis/carlyle/heroes.pdf>.
- Costantini, E., & Craik, K. H. (1972). Women as politicians: The social background,
personality, and political careers of female party leaders. *Journal of Social Issues*,
28, 2, 217-236. doi: 10.1111/j.1540-4560.1972.tb00026.x
- Danziger, N., & Valency, R. (2006). Career anchors: distribution and impact on job
satisfaction, the Israeli case. *Career Development International*, 1, 14, 293 – 303.
doi: 10.1108/13620430610672513
- Dean, D. (2004). A Faustian pact? Political marketing and the authoritarian personality.
Journal of Public Affairs, 4, 3, 256-267. doi :10.1002/pa.189
- DiRenzo, G. J. (1967). Professional politicians and personality structures.
The American Journal of Sociology, 73, 217-225 Získáno 17.4.2010 z
<http://www.jstor.org/stable/2775799>.
- Dolan, K. (2004). The impact of candidate sex on evaluations of candidates for the U.S.
House of Representatives. *Social Science Quarterly*, 85, 1, 206-217. doi:
10.1111/j.0038-4941.2004.08501015.x
- Feldman, D. C., & Bolino, M. C. (1996). Careers within careers: Reconceptualizing the
nature of career anchors and their consequences. *Human Resource Management
Review*, 6, 2, 89-112. doi: 10.1016/S1053-4822(96)90014-5
- Fromm, E. (1997). *Anatomie lidské destruktivity*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.
- Gahrenberg, J., Selg, H., & Hampel, R. (1984). *Freiburský osobnostní dotazník*.
Bratislava: Psychodiagnostiké a didaktické testy, n.p.
- Heywood, A. (1992). *Politické ideologie*. Praha: Victoria Publishing.
- Heywood, A. (2004). *Politologie*. Praha: Eurolex Bohemia.
- House, R. J., Spangler, W. D., & Woycke, J. (1991). Personality and charisma in the U.S.
presidency: A psychological theory of leader effectiveness. *Administrative Science
Quarterly*, 36, 3, 364-396. Získáno 23.2.2012 z
<http://www.jstor.org/stable/pdfplus/2393201.pdf?acceptTC=true>
- Igbaria, M., Greenhaus, J.H., & Parasuraman, S. (1991). *Career orientations of MIS
employees: An empirical analysis* MIS Quarterly, 15, 2, 151-169. doi:
10.2307/249376

- Immelman, A. (1998). *The political personalities of 1996 U.S. presidential candidates Bill Clinton and Bob Dole*. St. John's University and the College of St. Benedict. Získáno 23.2.2012 z <http://www1.csbsju.edu/uspp/ExecutiveSummaries/ClintonWJ-Abstract.html>
- Immelman, A. (2003). *Psychological Profile of Saddam Hussein*. St. John's University and the College of St. Benedict. Získáno 23.2.2012 z <http://www1.csbsju.edu/uspp/Research/Saddam%20profile.html>
- Immelman, A., & Moore, S. (2008). *Personality Profile of U.S. President-Elect Barack Obama*. St. John's University and the College of St. Benedict. Získáno 23.2.2012 z http://www1.csbsju.edu/uspp/Obama/Obama_Personality-Profile_2007.html
- Jakovlev, N.N.(1985). *Franklin D. Roosvelt*. Praha: Nakladatelství Svoboda
- Jalalzai, F. (2006). Women Candidates and the Media: 1992-2000 Elections. *Politics and Policy* 34, 3, 606-633. Získáno 28.2.2012 z <http://www.mendeley.com/research/women-candidates-media-19922000-elections/>.
- Kahn, K. F. (1994). The Distorted Mirror: Press Coverage of Women Candidates for Statewide Office. *Journal of Politics* 56 (1): 154-73. Získáno 28.2.2012 z <http://www.csus.edu/indiv/n/nalderk/press%20coverage%20of%20women%20article.pdf>.
- Kniveton, B. H. (2004). Managerial career anchors in a changing business environment. *Journal of European Industrial Training*. 28, 7, 564-573. Získáno 18.2.2012 z <http://hdl.handle.net/2134/2573>.
- Knopp, G. (2005). *Hitler*. Praha: Ikar
- Koch, J. (1999). Candidate gender and assessments of Senate candidates. *Social Science Quarterly* 80:84–96. doi: 10.2307/2132036
- Koch, J. (2000). Do citizens apply gender stereotypes to infer candidates ideological orientations? *Journal of Politics* 62:414–29. Získáno 28.2.2012 z <http://www.jstor.org/stable/2647681>.
- Krejčí, O. (2004). *Politická psychologie*. Praha: Ekopress.
- Lemrová, S., & Vtípil, Z. (2005). *Scheinův systém kariérových kotev a jeho využití*. *Varia Psychologica X, AUPO, Psychologica* 34, 89-104. Olomouc: UP Olomouc.
- Lemrová, S. (2006). *Scheinovy kariérové kotvy a jejich zastoupení u českých politiků a manažerů*. Paper presented at 26. Psychologické dny, Olomouc.

- Lemrová, S., & Vtípil, Z., Bělohlávek, F., Indra, P.: (2007). *Kariérové kotvy a vybrané osobnostní dimenze manažerů. I. Kariérové kotvy českých manažerů*. Psychologie v ekonomické praxi, r. XLII, č. 1-2, s. 21-40. Praha: Karolinum
- Lukas, J., & Smolik, J. (2008). *Psychologie vůdcovství*. Brno: Computer Press.
- McCann, S. J. H. (1992). Alternative formulas to predict the greatness of U.S. presidents: Personological, situational, and zeitgeist factors. *Journal of Personality and Social Psychology*, 62, 469–479. Získáno 29.2.2012 z <http://psycnet.apa.org/index.cfm?fa=buy.optionToBuy&id=1992-18414-001>.
- Ministerstvo vnitra České republiky (únor 2012). Získáno z <http://aplikace.mvcr.cz/seznam-politicky-stran/>.
- Müller, A. (1991). *Úvod do vědy o politice*. Praha: Lunarion.
- Nakonečný, M. (1999). *Sociální psychologie*. Praha: Academia Praha
- Novinky.cz (únor, 2012). *Zrušme Senát, navrhnou někteří poslanci. Senátoři kontrují: Sněmovna nás stojí víc*. Novinky.cz. Získáno z <http://www.novinky.cz/domaci/259302-zrusme-senat-navrhnu-nekteri-poslanci-senatori-kontruji-snemovna-nas-stoji-vic.html>.
- Poslanecká sněmovna (únor, 2012). Získáno z <http://www.psp.cz>.
- Plamínek, J. (2010). *Tajemství úspěchu*. Praha: Grada
- Popper, M. (2000). The development of charismatic leaders. *Political psychology*, 21, 4, 729-744. doi: 10.1111/0162-895X.00214
- Provazník, V. a kol. (2002). *Psychologie pro ekonomy a manažery*. Praha: Grada.
- Reeves, R. (2003). *We are witnessing the death of the political personality*. *New Statesman*, 132, 4661, 27-28. Získáno 23.2.2012 z <http://www.newstatesman.com/200310270018>.
- Roets, A., & Van Hiel, A. (2009). The ideal politician: Impact of voters' ideology. *Personality and Individual Differences* 46.60–65. Získáno 29.2.2012 z <https://biblio.ugent.be/record/538938>.
- Sears, D., Huddy, L., & Jervis, R. (2003). *Oxford Handbook of political psychology*. Oxford: Oxford University Press.
- Senát Parlamentu České republiky. (únor, 2012). Získáno z <http://www.senat.cz>.
- Schein, E. H. (1974). Career anchors and career paths: a panel study of management school graduates. *Sloan Working Papers*, 707-74. Získáno 18. 2. 2012 z <http://hdl.handle.net/1721.1/1878>.

- Schein, E. H. (1980). Developing your career: know your career anchors and develop your options. *Sloan Working Papers*, 1148-80. Získáno 13. 2. 2012 z <http://hdl.handle.net/1721.1/1968>.
- Schein, E. H. (1990a). *Career anchors: Discovering your real values*. San Francisco: Jossey-Bass/Pfeiffer.
- Schein, E. H. (1990b). Career anchors and job/role planning: the links between career pathing and career development. *Sloan Working Papers*, 3192-90. Získáno 18. 2. 2012 z <http://hdl.handle.net/1721.1/2315>.
- Schütz, A. (1998). Audience perceptions of politicians' self-presentational behaviors concerning their own abilities. *Journal of Social Psychology*, 138, 2. doi: 10.1080/00224549809600369
- Smékal, V. (2007). *Pozvání do psychologie osobnosti*. Brno: Barrister&Principál.
- Smithers, O. L., & Beaty, A. (1985). *Comparative analysis of career anchors of black professionals and managers in the private and public sectors*. Sloan School of Management. Získáno 18. 2. 2012 z <http://dspace.mit.edu/handle/1721.1/15147>.
- Sovadinová, M. (2008). *Kariérové zakotvení politiků ČR na regionální úrovni*. (Nepublikovaná diplomová práce). Univerzita Palackého v Olomouci.
- Stern, J. P. (1995). *Hitler, vůdce a lid*. Praha: Lidové noviny
- Surawski, M., & Ossoff, E. P. (2006). The effects of physical and vocal attractiveness on impression formation of politicians. *The International Journal of Press/Politics* 2010, 15, 2, 175-192. doi: 10.1177/1940161209361212
- Sutter de P., & Immelman, A. (2007). *Presidential Candidate Nicolas Sarkozy*. University of Louvain-La-Neuve, Belgium, and St. John's University, Minnesota, U.S.A. Získáno 23.2.2012 z <http://www1.csbsju.edu/uspp/Research/Sarkozy.html>
- Steinberg, B. S. (2005). Indira Gandhi: The relationship between personality profile and leadership style. *Political Psychology*, 26, 5, 755-789. doi: 10.1111/j.1467-9221.2005.00443.x
- Štikar J., Rymes, M., Riegel, K., & Hoskovec, J. (2003). *Psychologie ve světě práce*. Praha: Karolinum.
- Todorov, A., Mandisodza, A. N., Goren, A., & Hall, C. C. (2005). Inferences of competence from faces predict election outcomes. *Science*, 308, 1623–1626. doi: 10.1126/science.1110589
- Truchanovskij, V. G. (1986). *Winston Churchill*. Praha: Nakladatelství Svoboda

- Vedel, Š. (2008). *Kariérní poradenství*. Praha: Grada.
- Vodička, K., & Cabada, L. (2003). *Politický systém České republiky*. Praha: Portál.
- Výrost, J., & Slaměník, I. (1998). *Aplikovaná sociální psychologie I*. Praha: Portál.
- Weissensteiner, F. (1996). *Velcí panovníci rodu Habsburského*. Praha: Ikar

SEZNAM TABULEK

- Tab. 1: Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti výskytu kariérových kotev v rámci celého souboru (n=76)
- Tab. 2: Zjištěné absolutní (n) a relativní četnosti výskytu kariérových kotev u mužů (n=57)
- Tab. 3: Zjištěné absolutní (n) a (%)relativní (%) četnosti výskytu kariérových kotev u žen (n=1)
- Tab. 4: Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti výskytu kariérových kotev u politické pravice (n=32)
- Tab. 5: Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti výskytu kariérových kotev u politické levice (n=36)
- Tab. 6: Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti výskytu kariérových kotev u poslanců (n=48)
- Tab. 7: Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti výskytu kariérových kotev u senátorů (n=25)
- Tab. 8: Porovnání průměrné hodnoty staninu ve zkoumaném souboru (n=83) s průměrným staninem v normě, který je v intervalu 4-6
- Tab. 9: Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti zkoumaného souboru politiků odpovídající staninovým normám dimenze Družnost (n=83)
- Tab. 10: Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti zkoumaného souboru politiků odpovídající staninovým normám dimenze Mírnost (n=83)
- Tab. 11: Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti zkoumaného souboru politiků odpovídající staninovým normám dimenze Extroverze (n=83)
- Tab. 12: Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti zkoumaného souboru politiků odpovídající staninovým normám dimenze Maskulinita (n=83)
- Tab. 13: Porovnání průměrné hodnoty staninu mužů (n=62), žen (n=21) s průměrným staninem v normě, který je v intervalu 4-6
- Tab. 14: Porovnání průměrné hodnoty staninu zástupců politické levice (n=41), pravice (n=32), politického středu (n=10) s průměrným staninem v normě, který je v intervalu 4-6
- Tab. 15: Porovnání průměrné hodnoty staninu poslanců (n=52) a senátorů (n=29) s průměrným staninem v normě, který je v intervalu 4-6

SEZNAM GRAFŮ

- Graf 1: Rozložení staninů v dimenzi Družnost ve zkoumaném souboru politiků
(n=83)
- Graf 2: Rozložení staninů v dimenzi Mírnost ve zkoumaném souboru politiků
(n=83)
- Graf 3: Rozložení staninů v dimenzi Extroverze ve zkoumaném souboru politiků
(n=83)
- Graf 4: Rozložení staninů v dimenzi Maskulinita ve zkoumaném souboru politiků
(n=83)

PŘÍLOHY DIPLOMOVÉ PRÁCE

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha č. 1: Zadání diplomové práce
- Příloha č. 2: Abstrakt DP v českém jazyce
- Příloha č. 3: Abstrakt DP v anglickém jazyce
- Příloha č. 4: Ukázka Dotazníku kariérových kotev v podobě distribuované respondentům
- Příloha č. 5: Ukázka Freiburského osobnostního dotazníku v podobě distribuované respondentům
- Příloha č. 6: Freiburský osobnostní dotazník - Data z podrobnější analýzy jednotlivých dimenzí dotazníku (pokračování)

Příloha 1. Zadání diplomové práce

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Akademický rok: 2011/2012

Studijní program: Psychologie
Forma: Prezenční
Obor/komb.: Psychologie (PS)

Podklad pro zadání DIPLOMOVÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
BAROŇOVÁ Alžběta	Boršická 421, Hluk	F07387

TÉMA ČESKY:

Osobnost a kariérová orientace politiků v ČR,
se zaměřením na poslance a senátory ČR

NÁZEV ANGLICKY:

Personality and career orientation of politicians in the Czech Republic, focusing on Senators and Members of Parliament of the Czech Republic

VEDOUcí PRÁCE:

PhDr. Soňa Lemrová, Ph.D. - PCH

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

1. Prostudování problematiky v literatuře. Vypracování ucelené rešerše.
2. Teoretická část představí politologii jako vědní obor a předměty jejího zájmu: politické ideologie, politické systémy, formy vlády, se zaměřením na uspořádání v České republice. Dále bude pojednávat o politické psychologii, teorii moci a vůdcovství a o osobnosti, především o osobnosti politika.
3. Hlavním cílem výzkumného projektu bude zjistit, zda se u profesionálních politiků projevuje nějaká osobnostní dimenze ve větší míře, zda je tedy nějaká osobnostní dimenze pro toto povolání charakteristická, a jestli u politiků převládá jedna kariéři kotva, nebo naopak, jestli jsou politikové lidé mnoha rozličných osobnostních i kariéřních typů.
4. Výzkumný soubor budou tvořit poslanci a senátoři Parlamentu České republiky
5. Postup: sejmnutí dotazníků a jejich následné vyhodnocení. Metody: Dotazník kariérových kotev, Freiburský osobnostní dotazník - zkrácená verze K. Získaná data budou vyhodnocena vhodnými statistickými metodami

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

Adamová, K., Křížkovský, L. (2000): Základy politologie. Praha, C.H.Beck,
Cabada, L.; Kubát, M. (2004): Úvod do studia politické vědy. Praha, Eurolex Bohemia
Heywood, A. (2004): Politologie. Praha, Eurolex Bohemia
Krejčí, O. (2004): Politická psychologie. Praha, Ekopress
Lukas, J; Smolik, J. (2008): Psychologie vůdcovství. Brno, Computer Press
Provazník, V. a kol. (2002): Psychologie pro ekonomy a manažery. Praha, Grada

Podpis studenta:

Datum:

Podpis vedoucího práce:

Datum:

Příloha 2. Abstrakt diplomové práce v českém jazyce

ABSTRAKT DIPLOMOVÉ PRÁCE

Název práce:	Osobnost a kariérová orientace politiků v České republice se zaměřením na poslance a senátory Parlamentu České republiky
Autor práce:	Alžběta Baroňová
Vedoucí práce:	PhDr. Soňa Lemrová, Ph.D
Počet stran a znaků:	74 stran, 140 488 znaků
Počet příloh:	6
Počet titulů použité literatury:	75

Tato diplomová práce zkoumá problematiku osobnosti poslanců a senátorů České republiky.

Prostřednictvím výzkumu, kterého se zúčastnilo 84 členů Parlamentu ČR, zjišťuje, zda jsou některé osobnostní dimenze pro osobnost politiků typické, a dále se zabývá rozložením kariérových kotev u daných jedinců. Pro shromáždění potřebných dat byly použity Dotazník kariérových kotev a Freiburský osobnostní dotazník, forma K.

Na základě výsledků bylo zjištěno, že nejčastější primární kotvou u českých politiků, kteří se výzkumu zúčastnili, je kotva služba, přičemž tato kotva značí v nejširším slova smyslu tendenci snažit se o zlepšení světa na základě víry ve své ideje. Naopak nejméně častou kotvou byla kotva manažerské kompetence.

Z hlediska osobnostních dimenzí bylo zjištěno, že sledovaní politikové vykazují zvýšenou míru družnosti, mírnosti, extroverze a maskulinity.

Klíčová slova:

Kariérová kotva, osobnost politika, kariéra politika, osobnostní dimenze

Příloha 3. Abstrakt diplomové práce v anglickém jazyce

ABSTRACT OF THESIS

Title:	Personality and career orientation of politicians in the Czech Republic, focusing on Senators and Members of Parliament of the Czech Republic
Author:	Alžběta Baroňová
Supervisor:	PhDr. Soňa Lemrová, Ph.D
Number of pages and characters:	74 pages, 140 488 characters
Number of appendices:	6
Number of references:	75

This thesis studies the issue of Senators and Members of Parliament of the Czech Republic by conducting a research involving 84 Members of Parliament of the Czech Republic. This thesis determines, whether certain personality dimensions are typical for the personality of politicians and deals with arrangement of career anchors on stated individuals. To gather the necessary data the Career Anchor Inventory and Freiburg Personality Inventory, form K were utilized.

The results revealed that the most common primary anchor of the Czech politicians participated in the survey related to the research is the service, where this anchor means in the broadest sense, tend to seek to improve the world by faith in their ideas.

On the contrary, the least frequent anchor was the anchor of the managerial competence. In the terms personality dimensions, it was found that the surveyed politicians show increased degree of sociability, moderation, extraversion and masculinity.

Key words:

career anchor, personality of politician, career of politician, personality dimensions

Příloha 4. Ukázka Dotazníku kariérových kotev v podobě distribuované respondentům

(Plné znění použitých psychodiagnostických metod je uvedeno v tištěné verzi diplomové práce).

TEST KARIÉROVÝCH KOTEV

Věk:

Pohlaví: Muž žena (platné zakroužkujte)

Politická orientace: zakroužkujte na níže uvedené škále

1 2 3 4 5
pravicová středová orientace levicová

Jak bodovat ostatní položky v Testu kariérových kotev:

Každý z následujících čtyřiceti výroků obodujte podle toho, nakolik je pro vás **pravdivý**, a označte jej čísly 1 až 6 v kolonce hodnocení. Čím vyšší číslo, tím pravdivější pro vás výrok je.

Příklad: Výrok „Sním o tom, že budu ředitelem společnosti“ ohodnotíte například takto:

- 1 pokud pro vás tvrzení není nikdy pravdivé
- 2 nebo 3 pokud je pro vás tvrzení příležitostně pravdivé
- 4 nebo 5 pokud je pro vás tvrzení často pravdivé
- 6 pokud je pro vás tvrzení vždy pravdivé.

Použijte tuto stupnici k ohodnocení pravdivosti jednotlivých položek

1 2 3 4 5 6
Nikdy pro mne Platí pro mne příležitostně. Často pro mne platí. Vždy pro mne platí
neplatí.

Poř. čís.	Výrok	Hodnocení
1,	Sním o tom, že budu tak dobrý/á v tom, co dělám, že budu neustále žádán/a o radu.	
2,	Největší zadostiučinění cítím v práci tehdy, jsem-li schopen/schopna sjednotit a vést úsilí ostatních.	
3,	Sním o takovém povolání, které mi poskytne svobodu dělat práci způsobem, jakým chci, a podle vlastního časového plánu.	
4,	Jistota a stabilita jsou pro mě důležitější než svoboda a autonomie.	
5,	Neustále hledám nápady, které by mi umožnily začít podnikat na vlastní pěst.	
6,	Svoji pracovní kariéru budu považovat za úspěšnou pouze tehdy, budu-li mít pocit, že jsem značně přispěl/a k blahu společnosti.	
7,	Sním o povolání, ve kterém bych mohl/a řešit obtížné problémy nebo uspět v situacích, které jsou obzvláště náročné.	

Příloha 5. Ukázka Freiburského osobnostního dotazníku v podobě distribuované respondentům

(Plné znění použitých psychodiagnostických metod je uvedeno v tištěné verzi diplomové práce).

FREIBURSKÝ OSOBNOSTNÍ DOTAZNÍK

Testovací sešit – forma K

Na následujících stránkách tohoto dotazníku je řada výpovědí o určitých postojích, způsobech chování a zájmech. Můžete na ně odpovědět „souhlasím“ nebo „nesouhlasím“. Svoji odpověď vyznačte do sloupce do příslušné kolonky. To znamená, že když odpovíte souhlasím, dáte křížek do první kolonky (pod „souhlasím“).

Například: Souhlasím Nesouhlasím
Lidé si mají chránit svoje zdraví. X

Jestliže s uvedenými výroky nesouhlasíte, dáte křížek do druhé kolonky (pod „nesouhlasím“).

Souhlasím Nesouhlasím
Děti se v rodině musí přísně trestat. X

Všechny výpovědi v dotazníku jsou očíslované, proto dávejte pozor, abyste odpověď vyznačili vždy u položky podle pořadí. Odpovídejte na všechny položky. V dotazníku nejsou správné nebo nesprávné odpovědi, protože každý člověk má právo na vlastní názor. Je však nutné, abyste nevynechali ani jednu položku a odpověděli na všechny.

Při vyplňování:

1. Neuvažujte, která odpověď by udělala lepší dojem, ale odpovídejte podle vlastního názoru. Některé otázky se Vám možná budou zdát příliš osobní, ale nenechte se odradit. Vaše odpovědi jsou důvěrné.
2. Nerozmýšlejte se dlouho nad jednotlivými větami, ale vyznačte první odpověď, která Vás napadne. Samozřejmě, že tyto krátké otázky neberou v úvahu všechny možnosti, některé Vám možná moc nevyhovují, ale i tak označte křížkem tu odpověď, která je nejbližší Vašemu názoru.

Věk: **pohlaví:** Muž Žena (platné zakroužkujte)

Politická orientace: zakroužkujte na níže uvedené škále

1 2 3 4 5
 pravice středová orientace levice

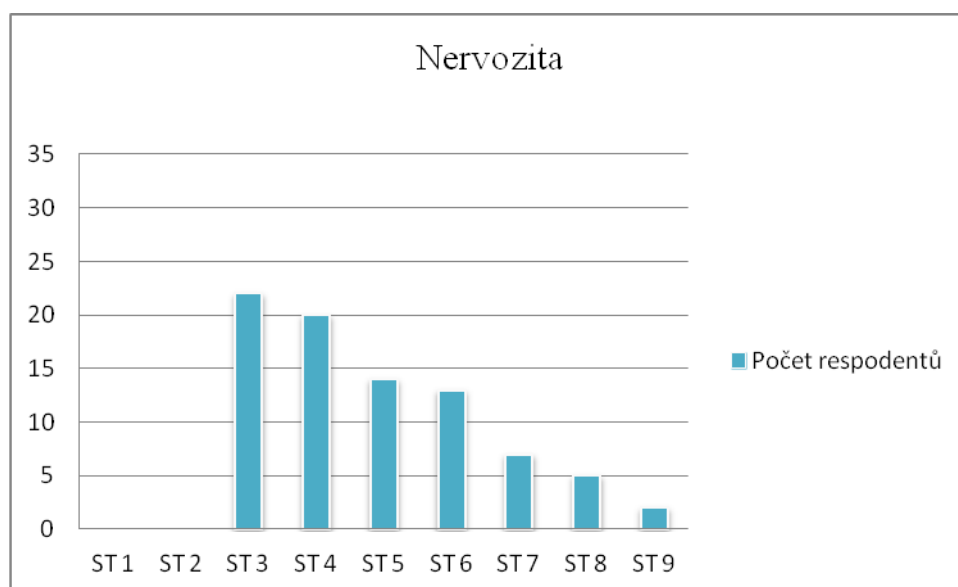
Výrok	Souhlasím	Nesouhlasím
1. přečetl jsem si instrukci a jsem ochotný(á) odpovídat.		
2. Večer si rád(a) vyjdu ven.		
3. Mám vždycky dobrou náladu.		
4. Obtížně nacházím správný námět k rozhovoru, když se chci s někým seznámit		
5. Někdy se mi rozbuší srdce, nebo bije nepravidelně.		

Příloha č. 6: Freiburský osobnostní dotazník - Data z podrobnější analýzy jednotlivých dimenzí dotazníku (pokračování)

Tab. 1 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti zkoumaného souboru politiků odpovídající staninovým normám dimenze Nervozita (n=83)

Staniny	N	%
ST 1-3	22	26,5%
ST 4-6	47	56,6%
ST 7-9	14	16,9%

Graf 1. Rozložení staninů v dimenzi Nervozita ve zkoumaném souboru politiků (n=83)

V dimenzi Nervozita se 22% zkoumaných politiků jeví jako méně nervózních, a tedy více klidných, než norma společnosti.

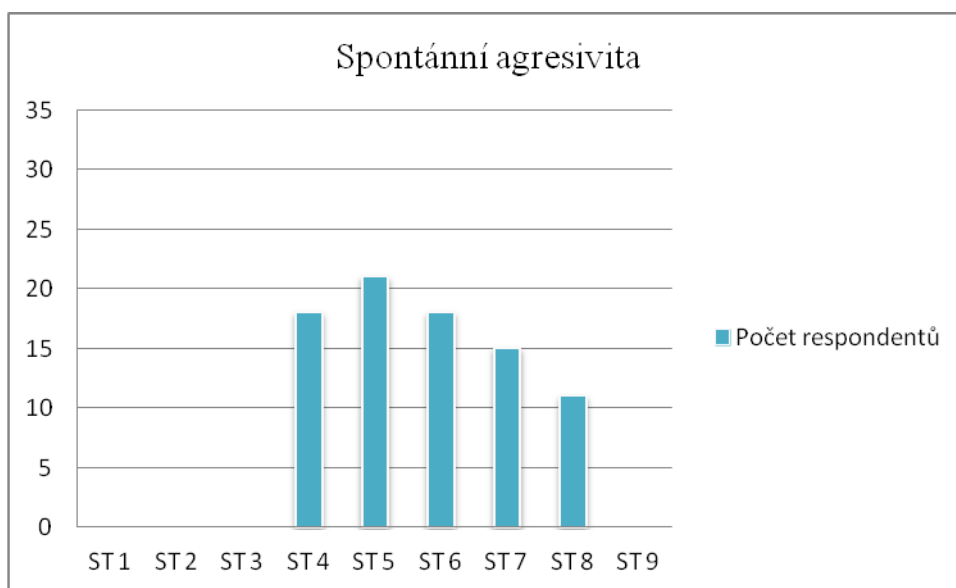
56,6% zkoumaných politiků se v rámci nervozity, a tedy i výskytu psychosomatických poruch, jeví jako průměrných.

16,9% politiků, kteří se zúčastnili výzkumu, se jeví jako nadprůměrně nervózní oproti normě společnosti s větší náchylností k psychosomatickým poruchám.

Tab. 2 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti zkoumaného souboru politiků odpovídající staninovým normám dimenze Spontánní agresivita (n=83)

Staniny	N	%
ST 1-3	0	0%
ST 4-6	57	68,7%
ST 7-9	26	31,3%

Graf 2. Rozložení staninů v dimenzi Spontánní agresivita ve zkoumaném souboru politiků (n=83)

U dimenze Spontánní agresivita se ani jeden politik, který se zúčastnil výzkumu, nejeví jako méně agresivní, než je norma společnosti.

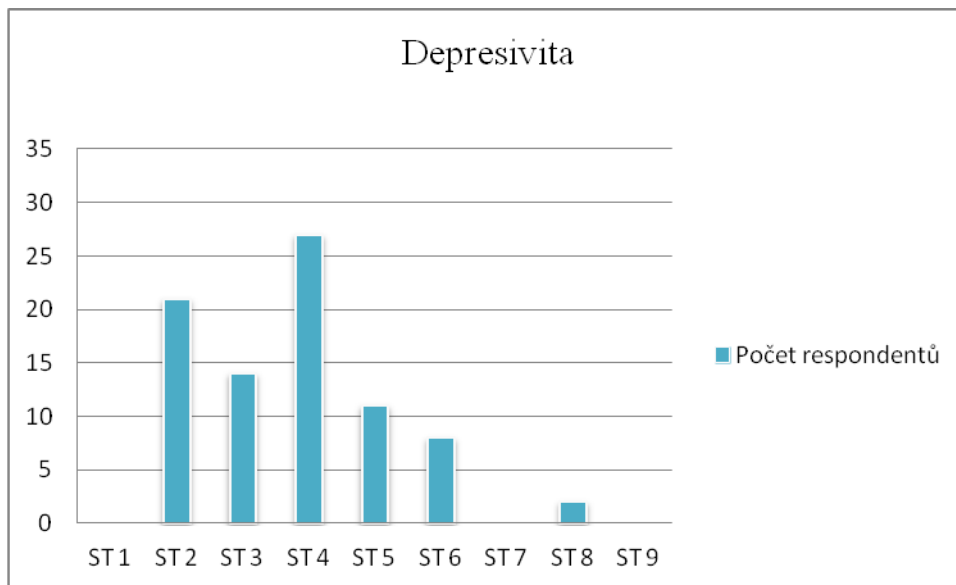
Normě společnosti v této dimenzi odpovídá 68,7% dotazovaných politiků.

Oproti tomu zvýšeně agresivních oproti normě je 31,3% sledovaných politiků.

Tab. 3 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti zkoumaného souboru politiků odpovídající staninovým normám dimenze Depresivita (n=83)

Staniny	n	%
ST 1-3	35	42,2%
ST 4-6	46	55,4%
ST 7-9	2	2,4%

Graf 3. Rozložení staninů v dimenzi Depresivita ve zkoumaném souboru politiků (n=83)

V dimenzi Depresivita se 42,2% dotazovaných politiků jeví jako spokojených bez známek depresivity.

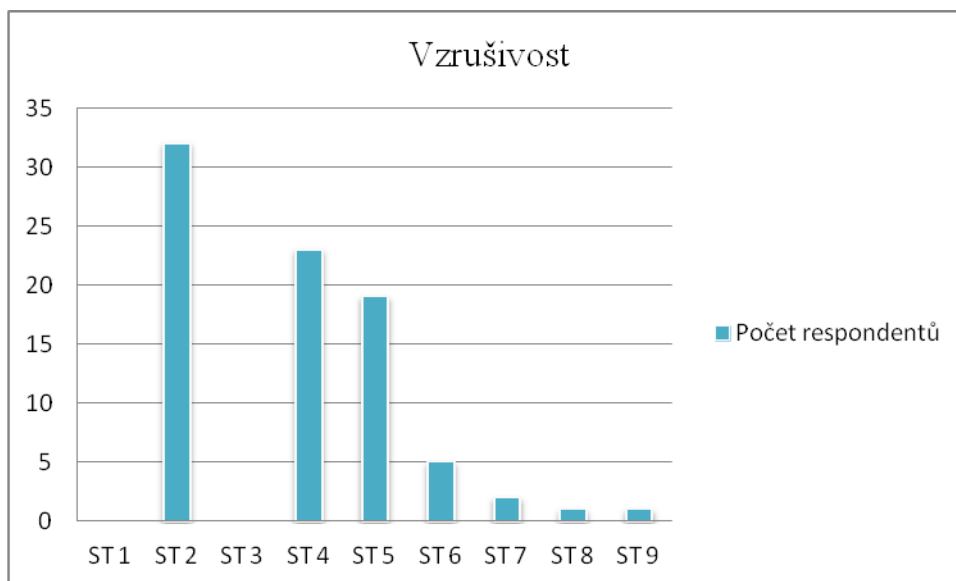
Průměru společnosti odpovídá 55,4% sledovaných politiků.

Jen dva politikové (tedy 2,4% všech politiků) se na základě výsledků Freiburského osobnostního dotazníku jeví jako zvýšeně nejistí a nespokojení jedinci, kteří mívají oproti normě častěji rozladěnou, sklíčenou až podrážděnou náladu.

Tab. 4 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti zkoumaného souboru politiků odpovídající staninovým normám dimenze Vzrušivost (n=83)

Staniny	n	%
ST 1-3	32	38,6%
ST 4-6	47	56,6%
ST 7-9	4	4,8%

Graf 4. Rozložení staninů v dimenzi Vzrušivost ve zkoumaném souboru politiků (n=83)

38,6% sledovaných politiků se a základě výsledků dotazníku jeví jako trpěliví jedinci s vysokou frustrační tolerancí a nízkou dráždivostí.

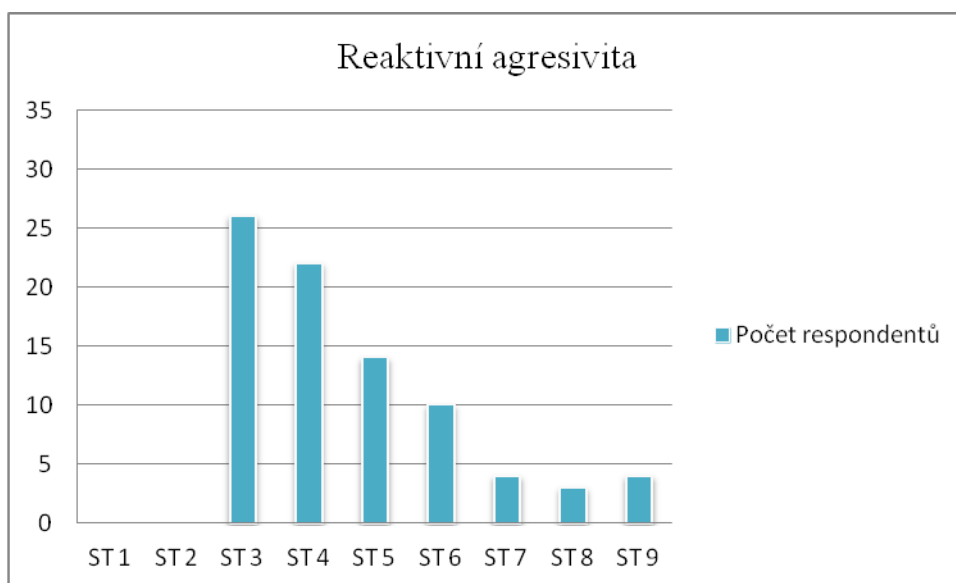
56,6% jedinců odpovídá v této dimenzi průměru populace.

Celkem 4 jedinci (tedy 4,8% sledovaných politiků) se oproti normě společnosti jeví jako více dráždiví a méně trpěliví jedinci s nízkou frustrační tolerancí.

Tab. 5 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti zkoumaného souboru politiků odpovídající staninovým normám dimenze Reaktivní agresivita (n=83)

Staniny	N	%
ST 1-3	26	31,3%
ST 4-6	46	55,4%
ST 7-9	11	13,3%

Graf 5. Rozložení staninů v dimenzi Reaktivní agresivita ve zkoumaném souboru politiků (n=83)

Celkem 26 jedinců, tedy 31,3% všech sledovaných politiků, se jeví jako více podřídivých oproti normě, tedy jako jedinci, s nízkou mírou egocentričnosti a agresivity.

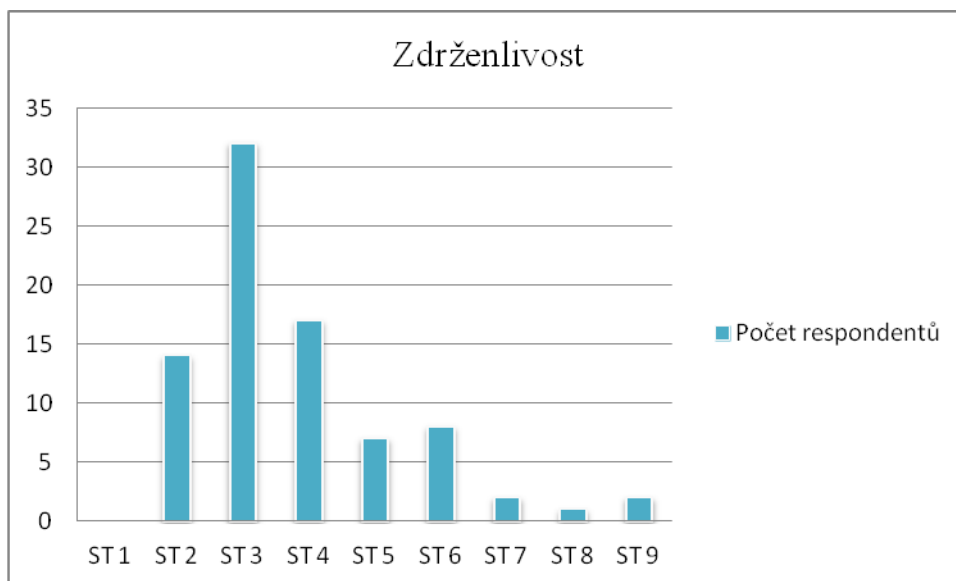
55,4% politiků v této dimenzi spadá do průměru normy.

13,3% sledovaných politiků se jeví jako více dominantní oproti normě společnosti. Jsou to tedy více egocentriční, kteří mají zvýšené tendence k prosazování svých vlastních zájmů.

Tab. 6 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti zkoumaného souboru politiků odpovídající staninovým normám dimenze Zdrženlivost (n=83)

Staniny	n	%
ST 1-3	46	55,4%
ST 4-6	32	38,6%
ST 7-9	5	6,0%

Graf 6. Rozložení staninů v dimenzi Zdrženlivost ve zkoumaném souboru politiků (n=83)

Více než polovina sledovaných jedinců (přesněji 55,4%) je oproti normě více sebejistá, s větší schopností navazovat a udržovat kontakty s ostatními lidmi.

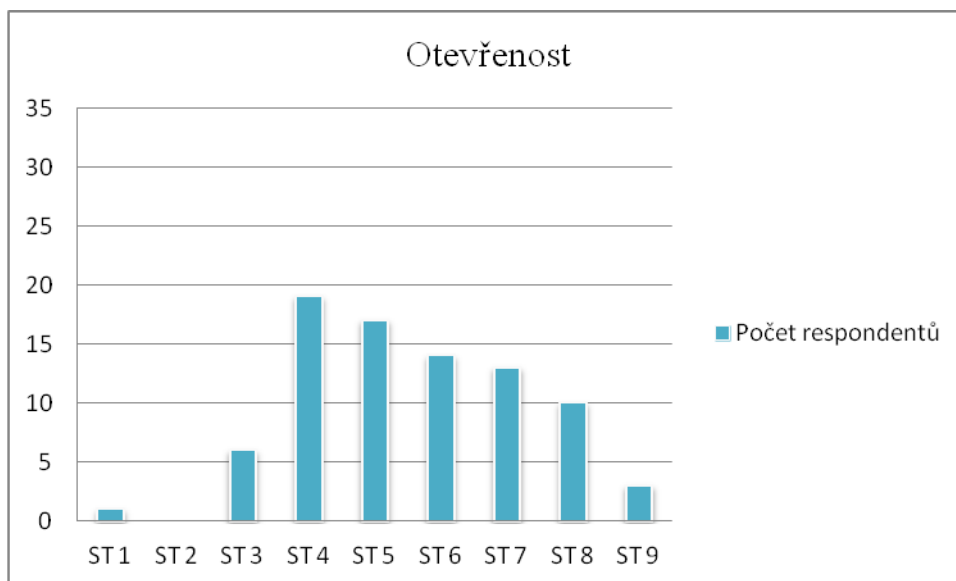
Celkem 38,6% dotazovaných politiků odpovídá normě společnosti.

Jen 5 jedinců (celkem tedy 6,0% všech sledovaných politiků) se osobnostně jeví jako více nesmělí a zdrženliví oproti normě společnosti, přičemž zvýšená je i jejich míra obav a studu.

Tab. 7 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti zkoumaného souboru politiků odpovídající staninovým normám dimenze Otevřenost (n=83)

Staniny	n	%
ST 1-3	7	8,5%
ST 4-6	50	60,2%
ST 7-9	26	31,3%

Graf 7. Rozložení staninů v dimenzi Otevřenost ve zkoumaném souboru politiků (n=83)

Celkem 7 politiků ze sledovaného souboru (tedy 8,5% všech sledovaných politiků) se osobnostně jeví jako uzavření jedinci s nižší mírou sebekritičnosti.

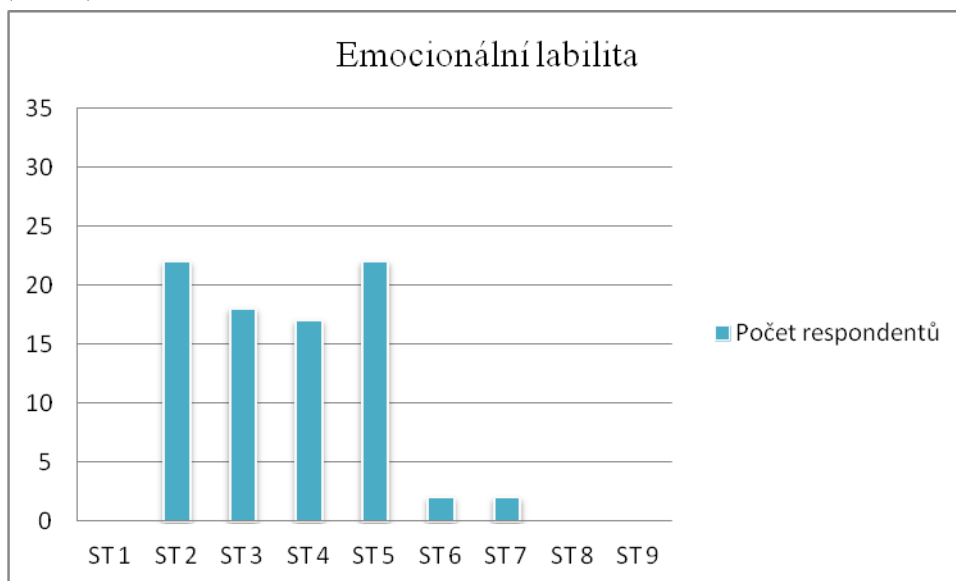
60,2% politiků odpovídá normě společnosti.

Celkem 31,3% sledovaných politiků oproti normě společnosti vykazuje vyšší míru otevřenosti, přičemž zvýšená je rovněž i jejich míra sebekritiky a snaha o vytváření dobrého dojmu o sobě samém.

Tab. 8 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti zkoumaného souboru politiků odpovídající staninovým normám dimenze Emocionální labilita (n=83)

Staniny	n	%
ST 1-3	40	48,2%
ST 4-6	41	49,4%
ST 7-9	2	2,4%

Graf 8. Rozložení staninů v dimenzi Emocionální labilita ve zkoumaném souboru politiků (n=83)

Téměř polovina sledovaných politiků (celkem 48,2%) se na základě výsledků Freiburského osobnostního dotazníku jeví jako zvýšeně emočně stabilních.

Celkem 48,4% dotazovaných v této dimenzi dosahuje normy společnosti.

Jen 2 politikové (ted 2,4% všech sledovaných politiků) se jeví jako zvýšeně emočně nestabilní, s čímž souvisí jejich zvýšená nejistota a časté střídání nálad.